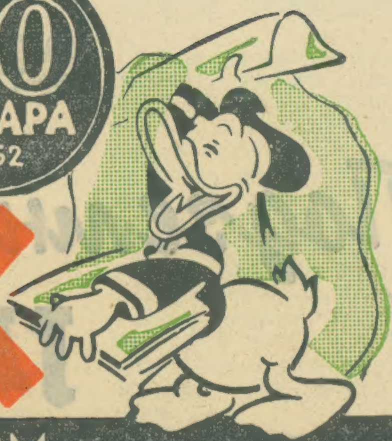
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

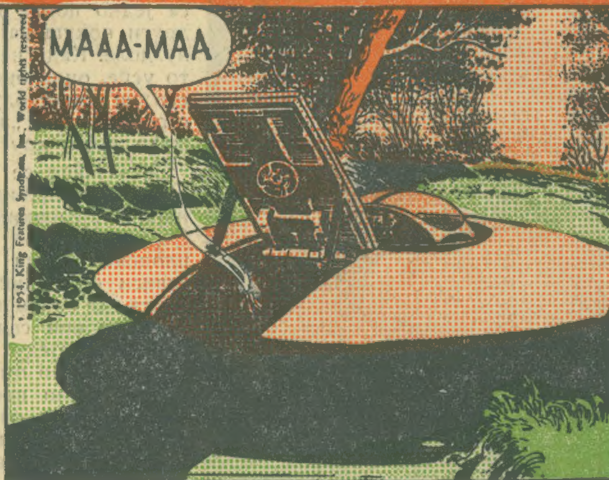
Година XXII — Број 443
Субота, 25 јун 1960 год.

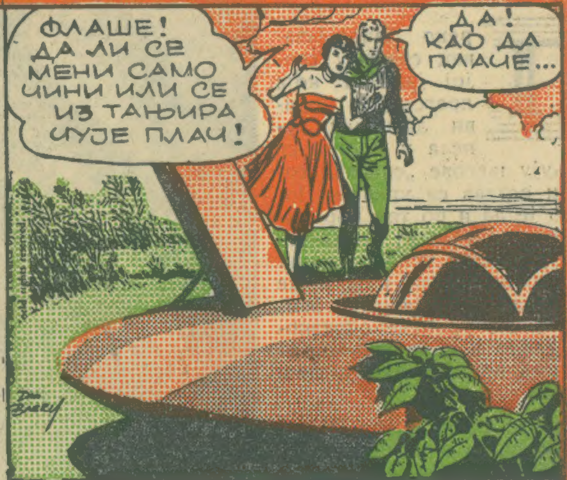
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

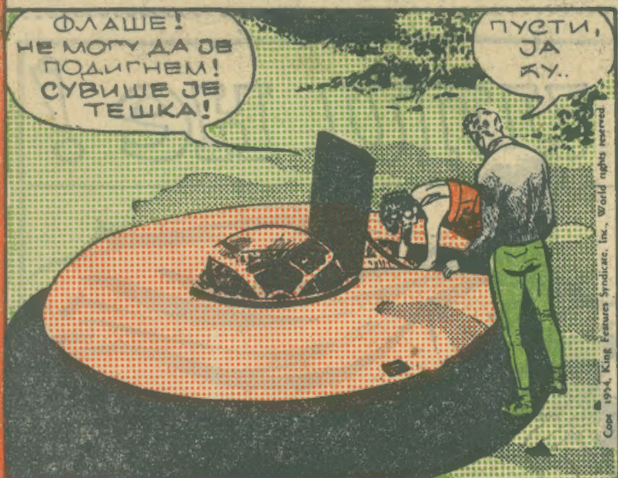

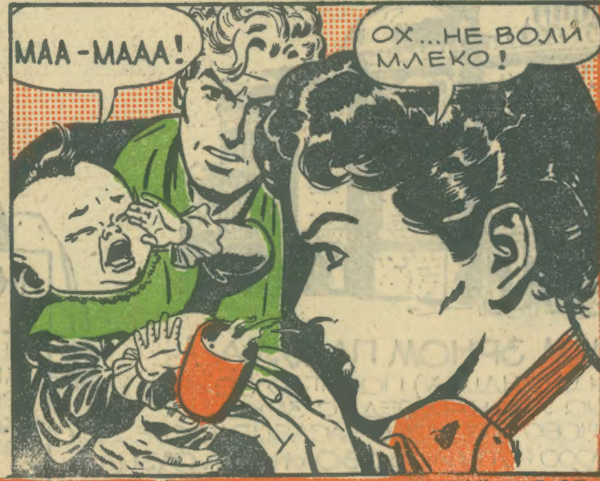

НАСТАВИЋЕ СЕ

Т. 2/60

Подземно царство ЈАЗАВАЦА

Енглески природњак Ернест Нил провео је стотине ноћи посматрајући живот јазаваца. Овде он износи своја сазнања о овим необичним ноћним животињама.

Преко дана јазавац спава у својој јазбини која претставља прави лавиринт тунела у којима се смењују његове „спаваће собе“ и оставе са храном. Познато је да и по три породице настањују једну овакву колонију, мрежу испреплетаних подземних тунела, која може да захвати и пола јутра земљишта. Из урођене опрезности, свако насеље јазаваца увек има по неколико улаза и излаза.

Јазавац расте споро. У просеку одрасла животиња тежи око 15 килограма, а има их и до 30 килограма. Црне пруге на белој глави чине јазавца упадљивим. То може да служи и као знак за међусобно распознавање, а уједно и као опомена другим животињама да се на време повуку и не мешају у посао овог необичног шумског становника. Јазавац може врло јако да уједе, али то само чини у одбрани. Ни човека неће напасти ако га овај не дира.

Јазавци напуштају своја склоништа тек у време летњих месеци и то у први сумрак. Искусни ловац причекаће га на десетак метара од његове јазбине, на неком дрвету, или седећи уз неко дебло. Притом треба бити крајње опрезан јер јазавац има врло изоштрено чуло мириса. Ако нањуши присуство неког непожељног госта, он ће се повући у своју рупу и остаће у њој још један па и више часова. Своју опрезност заснива на њуху и слуху више него на виду. И зато ако се ловац не креће, јазавац га неће приметити.

Пошто падне мрак ја сам их обично посматрао држећи упаљену џепну батерију. Ако се још на лампи налази црвени филтер, сигурно је да јазавац неће приметити светлост, што значи да је слеп за црвену боју.

Мај је најпогоднији месец за оваква посматрања, јер се тада младунчад, као мачићи, ишуњају, окупе на једном месту и играју. Ако се у близини налази неки пањ онда се једно попне на њега, док други покушавају да га скину доле. Када некоме од њих то успе, онда оно заузима место на „престолу“. Врло често играју и „жмурке“ тражећи једно другог у жбуњу.

За јазавце се каже да су прави прождрљивци, зато што њихов „јеловник“ сачињавају разноврсне животиње и плодови. Храна им углавном зависи од годишњег доба и места где се налазе. Пошто су добри ловци сваке ноћи добро се и наједу. Глисте и црви су њихово омиљено и најважније јело преко целе године. Лов на ове инсекте је обично богат када је земља влажна, јер тада гамижу по површини.

Јазавац је корисна животиња зато што уништава многе штеточине. Али с друге стране, једна породица јазаваца може потпуно да уништи њиву кукуруза. У овој крађи су веома вешти. Пар јазаваца се ноћу тихо пришуња: мужјак бере клипове кукуруза и товари на женку која лежи на леђима. Затим је мужјак ухвати за реп и вуче заједно са товаром до јазбине. У току јесени јазавци прикупљају опало лишће и њиме прекривају своје легло у јазбини. Воле удобан лежај, а сем тога у ово лишће ће увијати своју младунчад преко зиме да им буде топлије.

НАДА СЕ

Шпански бициклистички шампион Федерико Бахамонтес, иако већ стар, као приватни ђак научио је да чита и пише и сада саставља своје мемоаре. Рукопис је већ откупила једна мадридска издавачка кућа, иако ће још дуго потрајати док писац буде готов. Бахамонтес се нада да ће и главом зарадити бар онолико колико је зарадио ногама.

ОТПОРНИЈЕ ОД ЧЕЛИКА

Норвешки научници објавили су ових дана да су успели да произведу једну сасвим нову материју која је за неких сто пута отпорнија од челика. Један квадратни милиметар ове материје може да издржи терет од 10 тона. Према изјави норвешких стручњака нова материја добија се из чистог кристала.

И НЕ СЛУТИ

Када човек који се много зноји узвикне: „ознојио сам се као коњ“, он и не слути колико је добро поређење начинио иако мало на своју штету. Стручњаци су испитивали способност знојења код животиња и пронашли

да коњ у том погледу „води“. И то из два разлога: прво што производи највише зноја, а друго што се он и најбрже почне да зноји.

Ripley's Веровали или не!

КОВАЧКИ НАКОВАЊ
КОЈИ ЈЕ ЛОРЕНС ФРЕНК УПОТРЕБЉАВАО 60 ГОДИНА ДАНАС ОБЕЛЕЖАВА ЊЕГОВ ГРОБ У ГЕЛВЕСТОНУ (ТЕКСАС)

ФОНТАНА КОЈА РАСТЕ
У ГЕРЛАХУ (САД) НАЛАЗИ СЕ ОВА ПРИРОДНА ФОНТАНА У ОБЛИКУ НЕПРАВИЛНЕ КУПЕ ПОСТАЛЕ ТАЛОЖЕЊЕМ РАЗНОБОЈНИХ МИНЕРАЛНИХ СОЛИ ИЗ ГОДИНЕ У ГОДИНУ ФОНТАНА РАСТЕ, ЈЕР СЕ СОЛИ И ДАЉЕ ТАЛОЖЕ

УРМА
У ОБЛИКУ ЗВЕЗДЕ УЗРЕЛА ЈЕ У ВРТУ ПЈЕТРА ГАВЕ У САН ФРАНЦИСКУ (САД)

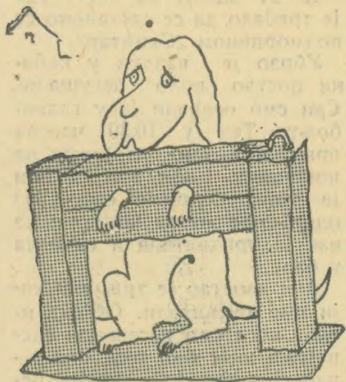
СИБИРСКА ЛИСИЦА
ПРАВИ СЕБИ ДОМ ОД ОДБАЧЕНОГ РОГА ШИНОВСКОГ АРГАЛА, ОВЦЕ КОЈА ЈЕ ВЕЛИКА КАО КРАВА

МОШЕЈА САЗИДАНА ЈЕДНИМ ЗРНОМ ПАСУЉА!
МОШЕЈУ МОТ КН МАСЦИД У ДЕЛХИЈУ (ИНДИЈА) ПОДИГАО ЈЕ СУЛТАН СИКАНДЕР КОЈИ ЈЕ ПОСАДИО У ЛОНАЦ ЈЕДНО ЗРНО ПАСУЉА, ЗАТИМ ЈЕ УЗРЕЛА ЗРНА ПОНОВО И ПОНОВО ЗАСАЂИВАО СВЕ ДОК МУ ЈЕДНОГОДИШЊИ РОД НИЈЕ ДОНЕО 160000 РУПИЈА – ДОВОЉНО ДА САЗИДА ОВУ ВЕЛИЧАНСТВЕНУ ГРАЂЕВИНУ

КОЊ ОСВЕТИО ГОСПОДАРА!
ЦЕНТАРЕТРИЈУС ВОЂ ГАЛАТЕЈАЦА, УБИО ЈЕ У ЈЕДНОЈ БИЦИ, 261 ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ, СИРИСКОГ КРАЉА АНТИОХА I И СКОЧИО НА ЊЕГОВОГ КОЊА. ОСЕТИВШИ НА ЛЕЂИМА НЕПОЗНАТОГ ЈАХАЧА, КОЊ ЈЕ ЈУРНУО И ЗАЈЕДНО С ЊИМ СКОЧИО С ВРХА ЛИТИЦЕ У ДУБОК ПОНОР!

Пчеле пред судом и муве искључене из свете цркве

Сесил је имала тачно четири године кад је, 1494, због убиства била осуђена на смрт вешањем. Сесили — једној свињи, судио је прави суд и прогласио је кривим због убиства једног детета. Пресуда је била извршена. Тако се и Сесил нашла на дугачкој листи разних животиња изведених на суд и осуђених. Ту је већ било волова, коза, паса, магараца, крава, мува, жижака, делфина, ласта и вукова. Пре суђења многе од њих ставили су на точак за мучење да би им изнудили „признање". Осуђене животиње често су изводили на губилиште одевене у одећу какву носе људи: волове у панталонама, краве у сукњама.

Године 1712, један пас ујео је кмета из неког аустриског града због чега је био осуђен да годину дана проведе окован за срамни сукоб. Један бик у Моасију, у Француској, био је 1314 године осуђен на смрт вешањем због тога што је пробо неког човека.

У кажњавању или награђивању животиња узимани су у обзир греxови или заслуге њихових предака. Док су, на пример, потомци светих гусака које су својим гакањем спасле Рим, сваке године у одређени дан обасипане почастима и захвалношћу, на тај исти дан Римљани су разапињали једног пса као казну што његови преци те ноћи нису лајањем дали знак за узбуну.

У Вормсу, немачком граду на Рајни, суд је осудио на смрт све „житеље" једне кошнице због тога што су пчеле из ње изујeдале неког човека који је од тога умро. Пресуда је гласила: пчеле ће умрети од смрти гушењем и због тога кошницу треба облепити тако да у њу ваздух не може да улази. То се догодило 864 године.

Понекад су на овим суђењима животињама додељивани и браниоци и правни саветници. Године 1587, у једном енглеском граду одржано је велико суђење виноградарским жишцима због уништавања винове лозе. Суђење су водили истакнути правници тог времена. Бранилац је покушао да своје штићенике ослободи оптужбе на тај начин што је тврдио да су према „књизи постања", ниже животиње биле створене пре човека те према томе њихово право на плодове земље старије је од права људи. Тужилац му је одговорио да су те животиње, иако по постанку старије од човека, створене с намером и одлуком да буду потчињене људима. У „ученој полемици" која се око тога развила, навођени су цитати из псалама и писама апостола Павла. Последње странице извештаја о овом необичном суђењу нису сачуване, можда су их жишци изгризли — тако да не знамо како је решено ово замршено „правно" питање.

Нису само световни судови изводили животиње на оптуженичку клупу: с њима као да су се такмичили и црквени оци. У 15 веку бискуп из Лозане искључио је „из крила свете мајке цркве" јегуље које су људима ометале купање у Леманском Језеру. Тај исти бискуп казнио је истом казном пијавице које су у швајцарским рекама уништавале пастрмке.

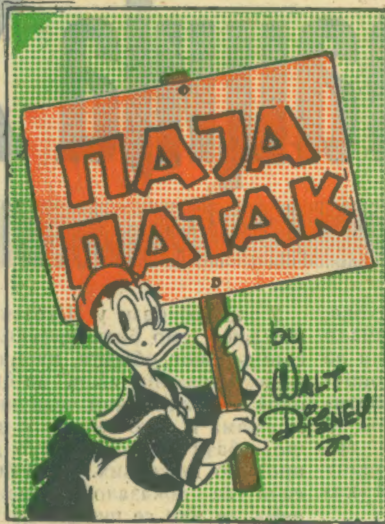
Бискупа немачког града Трујера доводила је до беса једна породица ластавица која је себи саградила гнездо у прозорском удубљењу његове цркве: птице су „безбожно цвркутале док је он држао своје придике и често му прљале одежду", због чега их је он „искључио из цркве" и под претњом смртне казне забранио им приступ у катедралу. Француски калуђер Бернар, покретач два крсташка рата који је касније проглашен за свеца, искључио је из католичке цркве све муве из насеља Фоањи због тога што нису дале мира његовим свештеницима и парохијанима.

Године 885, папа Стефан VI, одржао је „службу истеривања злог духа" да би на тај начин ослободио Рим од најезде скакаваца.

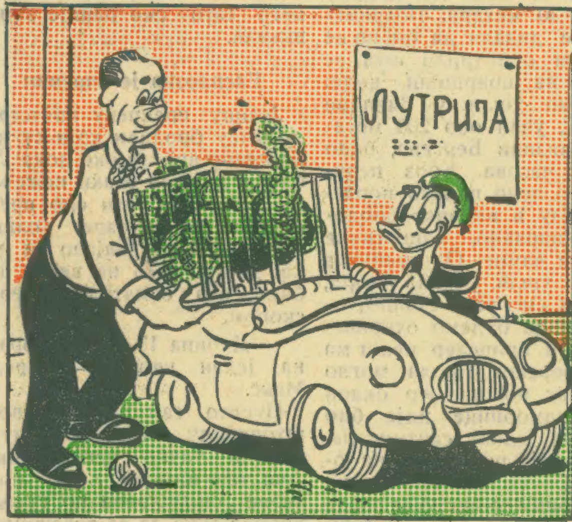
На листи искључених из „свете мајке цркве" могу се наћи змије, пољски мишеви, кртице, гусенице, бубашвабе, пацови, мрави, пужеви, гугутке, обади и делфини.

О последњем забележеном суђењу животињама може се наћи извештај у комплету „Њујорк хералд трибјуна" за 1906 годину. Два друмска разбојника са својим љутим псом напала су у Швајцарској једног путника. На суђењу је било утврђено да је нападнутог човека убио пас. Суд је обојицу разбојника осудио на доживотну робију, а пса — на смрт.

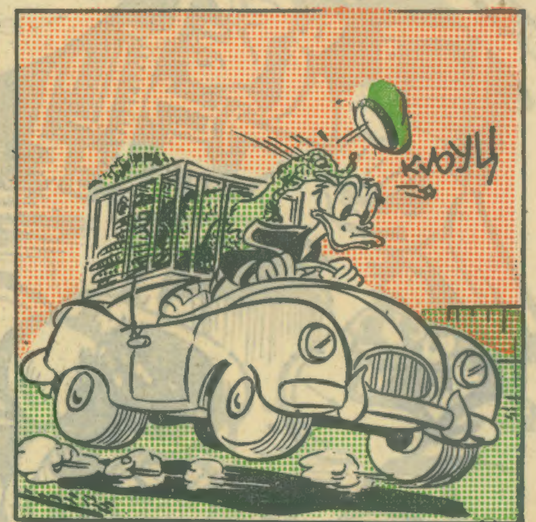

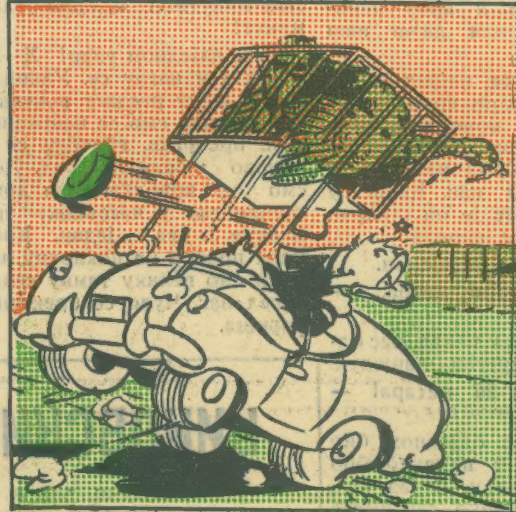

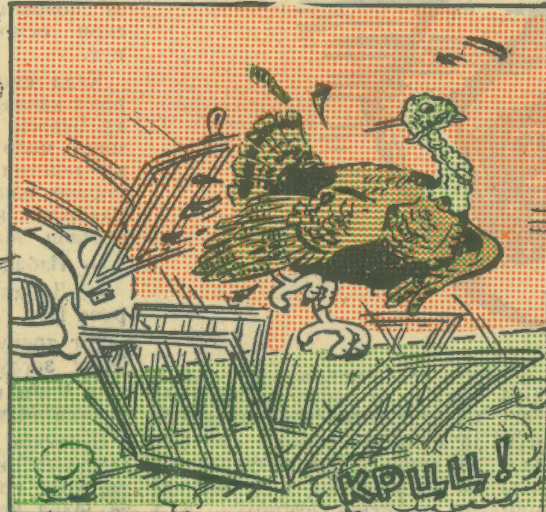

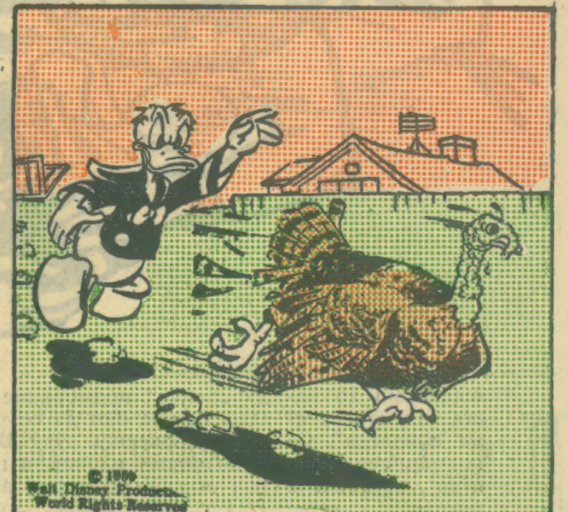

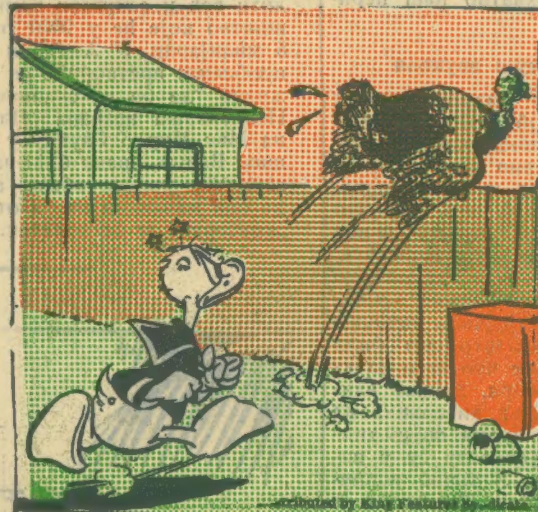

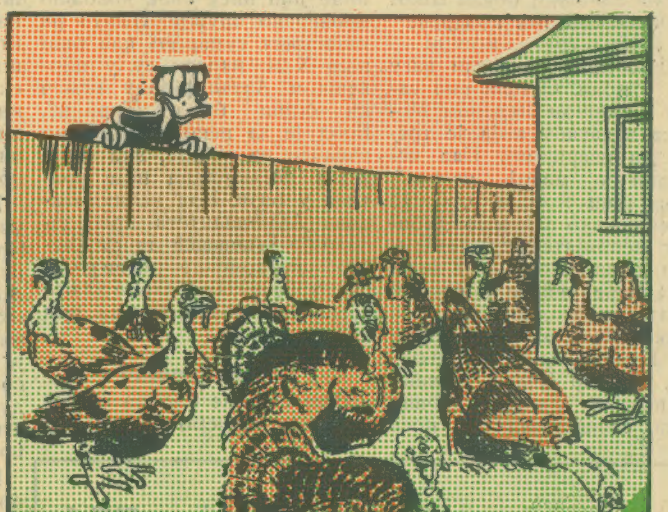

ДВЕ НЕОБИЧНЕ РИБЕ

У подморској провалији код Филипина, недалеко од острва Минданао, уловљене су прошлог месеца две необичне рибе. Прва је тифлон (Tyfalon), ухваћен на дубини од 7.500 метара, џиновске главе која је тако прозрачна да се у њој јасно види мозак. Нема очију јер јој оне ничему не би служиле пошто у дубини у којој живи влада вечита помрчина.

Друга риба је уловљена на 4.000 метара дубине. Дугачка је 50 сантиметара, има врло узано тело и огромне чељусти. Пошто на тој дубини влада стални мрак, у унутрашњости њених чељусти налази се једна светиљка којом привлачи плен. Њу риба пали и гаси према потреби. Када је гладна довољно је да широм отвори чељусти и да чека: жртве ће саме улетети у клопку и она треба само да затвори уста.

ЈЕДИНИ

Село Пиано код Ресинелија лежи на висини од 1.200 метара и у њему се налази најмања школа у Италији, а можда и у целом свету. Једини ученик, уједно једино дете међу 40 становника ове општине, јесте Енрико Форестан. Он има седам година и не може да похађа школу у суседном селу пошто су путеви веома често завејани снегом и непролазни. Часове му одржава у једној соби сеоске гостионице 20-годишња учитељица Андрејина Молтени.

Операција Х-24

Пошли смо до места одакле „нема повратка". Са подморнице „Скиптар", која нас је повезла из тајне базе на западној обали Шкотске, чули смо тих поздрав:

— Добра срећа, момци!

Подморница се затим изгубила у ноћи. Остали смо сами у Северном Леденом Мору, са задатком који је требало да извршимо. Нас четворица у малој „џепној" подморници морали смо да се неопажено увучемо дубоко у непријатељску позадину, и да на месту, које је било најбоље чувано и брањено, извршимо диверзију.

Макс Шеан, командни официр, Џое Брукс, први поручник, Џинџер Колес, машиниста, и ја — поручник Франк Огден, сачињавали смо посаду „џепне" подморнице Х-24. Циљ нам је био да се увучемо у норвешку луку Берген и потопимо нацистички пловни док. У то време априла 1944 године „џепне" подморнице још нису биле довољно проверено оружје. Нешто раније шест сумарена као овај наш Х-24, напали су у норвешком Алтен-фјорду немачки бојни брод „Тирпиц". Брод је за неко време био избачен из акције, али се ниједна подморница није вратила у базу. Код неких чланова Адмиралитета преовладало је мишљење да су „џепне" подморнице рђаве и скупе играчке. Требало је да нас четворица докажемо да они нису у праву.

Живи торпедо

Наш план је био да се неопажено увучемо у луку Бергена и да испод пловећег дока поставимо експлозив. Х-24 је изгледао сувише сићушан за један такав подухват: мала подморница није била дужа од неког аутобуса, а у њој се, поред нас четворице, налазило: дизел-машина, електрични мотор, компримовани ваздух, батерије, храна, експлозив и још неки други инструменти. Нико од нас није могао ни да се исправи ни опружи. Претстављали смо прави „живи" торпедо.

Када је „Скиптар" нестао, упутили смо се ка Бергену. Пролаз нам је био одређен између острва Бломен и Аскоја, а био је широк једва око пола миље. Али ми тада нисмо могли да заронимо, јер је путовање испод воде много спорије, а у оваквим подухватима важно је да се стигне тачно у минут по предвиђеном плану на циљ.

Приближавали смо се најопаснијем месту. Рефлектори су, и с једне и с друге стране, у ритмичким размацима обасјавали канал. Јасно је било да смо изгубљени ако упаднемо у сноп светлости. Требало је радити брзо и промишљено. Макс је потрбушке лежао на палуби, док смо ми, по његовим наређењима управљали подморницом. Он је већ имао искуства у подухватима овакве врсте док је за мене све ово било ново. Утврдио је ритам у коме се рефлектори пале и гасе. По тој „шифри" смо се и кретали. Уствари, пловили смо иза светлости рефлектора под заштитом мрака. После 40 минута ове игре „мачке и миша", срећно смо се докопали излаза из канала, и пуном брзином кренули смо кроз Хјелте-фјорд.

Између мина и патролних чамаца

Фјорд је био засут минама, али су оне лежале исувише дубоко за наш лак брод. Погледао сам у часовник. Било је три часа ујутру. Требало је да заронимо и да останемо испод воде све док мисија не буде завршена. Наш циљ налазио се на крају једног сплета узаних и одлично брањених фјордова. Свежег ваздуха смо имали за свега шест часова. Али за сваки случај, били смо опремљени специјалним апаратима који могу да апсорбују угљендиоксид. Сем тога, држали смо у резерви и једну боцу са компримованим кисеоником.

Заронили смо на дубину од око 30 метара. Повремено смо се дизали да бисмо перископом осмотрили шта се дешава на површини воде. Када смо ушли у Западни Бифјорд, узан око 200 метара, у близини Бергена, било је шест часова. Кроз перископ смо лепо видели норвешку обалу и немачке бродове, и, наравно, нацистичке патролне чамце. Од тренутка кад смо ушли у овај фјорд, налазили смо се у сталној опасности да будемо откривени. Чак и пропелер неког малог рибарског брода могао је да нас потопи јер оклоп наше подморнице није био дебљи од једног сантиметра. Зато смо били стално на опрези. Спуштали смо се на већу дубину да бисмо се после десетак минута подигли близу површине и кроз перископ осмотрили даљи наш пут.

Када смо се најзад докопали канала који води за луку Берген, у коме није било мина, мало смо одахнули. Неки теретни брод налазио се управо изнад нас. Када су мехурови, које је он стварао нестали, Макс нареди:

— Избаците перископ.

— Дубина три метра... — рече Џое.

Тог тренутка изнад нас одјекну заглушујући звиждук.

— Рони на 20 метара! — повика Макс.

Перископ је одједном био замрачен дном немачког брода, који пловећи, изнад нас, за једва неколико сантиметара није захватио наш перископ.

У мрежи звукова

У нашој подморници је владала гробна тишина пуна напетог ишчекивања. Говорили смо само када је било неопходно, а и тада шапатом. Склонили смо све што би могло при потресу да падне и да произведе неки звук. Нацисти су овде даноноћно својим хидрофонима ослушкивали и тражили непозване госте као што смо били ми. Једино се чуо шум електричног мотора, зујање елисе и шиштање кисеоника из боце. Неки чудни звуци тик-тик-тик, одјекивали су у нашој куполи. У тачно испрекиданом ритму. Изгледало је као да неко ноктом удара у оклоп подморнице.

То што смо чули били су одјеци звукова емитованих са једног немачког патролног чамца. Одмах смо почели да маневришемо да бисмо се искобељали из ове звучне мреже. Мењали смо дубину: 15 метара, 35... 20... 40 метара, и пловили цик-цак линијом правећи нагле заокрете. Кад смо успели да прекинемо везу са звуцима, осетили смо се као велика риба која се извукла из плићака.

Свуда око нас је владала мртва тишина. Изгледало је као да се налазимо у неком подземном свету. Нелагодно смо се осећали, а кад смо се поново уздигли до површине, и осмотрили кроз перископ, схватили смо све: патролни брод престао је да нас гони, зато што смо пошли право у минско поље. Одмах смо се вратили на линију предвиђену за слободну пловидбу бродова, али брујање машина једног брода изнад нас натера нас да одмах дубље заронимо.

Часовник је показивао тачно осам сати када смо угледали пловећи док који је претстављао циљ нашег напада.

У нашој бази у Шкотској пажљиво смо били проучили снимке овог објекта, направљене из авиона. „Док" је био окружен заштитним челичним мрежама и зато смо се у нашој бази вежбали како да прођемо кроз њих. Међутим, сада се показало да мрежа нема, те нам се чинило да ће подухват бити много лакши него што смо раније замишљали.

Експлозив је спреман

Једину препреку претстављали су бродићи који су непрестано врвели око дока. Да бисмо избегли сваки нежељени сусрет, морали смо преосталих 300 метара, колико нас је још раздвајало од дока, да пређемо на већој дубини без осматрања перископом.

— Дубина 15 метара. Брзина један чвор, — нареди Макс.

Пустио сам у рад своју штоперицу. Кроз 12 минута бићемо тачно испод дока. Још три минута... Из конзерве смо узели по гутљај воћног сока да се освежимо... Два минута... и, још један минут!

Тада наједном удар! Х—24 задрхта и нагну се. Ударили смо у једну наслагу шљунка. Ослободили смо се непредвиђене препреке, вратили се и поново пошли напред. Док смо се приближавали доку гледао сам у часовник: три минута... два... један. Кроз мали прозор на поклопцу видели смо велику тамну сенку изнад нас. Чуло се бректање машина.

„Аутоматске пумпе", — помислио сам док смо лагано клизили да мерењем проверимо дужину и ширину дока.

Експлозив смо у 9.11 часова наместили тачно где је било предвиђено. Требало је према плану да пођемо натраг. Разорни товар био је подешен да експлодира тек после шест часова.

— Назад у базу! — нареди Макс.

Х—24 крену ка месту где је требало да се састанемо са подморницом „Скиптар".

Убрзо је ваздух у кабини постао врло загушљив. Сви смо осећали јаку главобољу. Тек у 10.30 часова први пут смо изронили на површину. Свеж ваздух нам је мало повратио снагу. На одређеном месту подморница нас је прихватила и одвезла у базу.

Али изостао је тријумф који смо очекивали. Објект испод кога смо поставили експлозив није био наш циљ — пловећи док, већ велики немачки трговачки брод „Баренфелс". Како се то догодило? Када смо по други пут наслепо пловили, дошли смо у сенку брода усидреног свега неких 30 метара од пловећег дока. Игром случаја дужина, ширина и облик овог брода потпуно су одговарали димензијама нашег циља. Ипак, ми смо оповргли мишљење да се „џепне" подморнице никад не враћају у своју базу.

Шест месеци доцније подморница Х—24 поново је уловила у луку Бергена и тога пута потопила пловећи док.

Господин нула и господин 754

Један амерички психолог тврди да је најмилија реч за сваког човека кад чује своје име. И ту, наравно, као и у свему, има изузетака. Тако је 1860 године у америчкој држави Висконсин живео један индијански поглавица чије је име садржавало ни мање ни више него 90 слова. И њему самом оно је било сувише компликовано, те је својим саплеменицима дозволио да га зову „кратко": Леподотемахоселахогал.

У данашње време човек са најдужим именом је један Индус, који се зове Диван Бахадур Сир Тирувалиангуди Вијарагавахарија. И он сам не тражи да га зову целим именом, него чак моли да га познаници зову само Диван. Кад је био у једном хотелу у Лондону, његово име је изазвало право очајање код персонала. Индус је као увиђаван човек дозволио да га зову једноставно „Сир 754" према броју његове хотелске собе.

Као сушта противност овим именима свакако је име једне породице у малом француском граду Плезанс, које гласи кратко и јасно: О. Ово је свакако и најкраће име на свету, а грађани Плезанса тврде да је породица О вредна сваког поштовања и да ниуком случају не претставља „нулу".

Тежак проблем мучио је европске исељенике који су се настанили у америчкој држави Масачусетс. Ту су затекли једно језеро коме су Индијанци дали име „Лејк Каргогагоманчаугагочаубинангингамауг". У преводу оно гласи: „Ви ловите рибу са ваше стране, ми ловимо на нашој страни, а нико не лови по средини". Дошљаци су били приморани да име језеру промене у „Лејк Вебстер".

ЏИНОВСКИ ФРИЖИДЕРИ

Понеки људи, чак и стручњаци, са извесном узнемиреношћу се питају на који начин ће не само обезбедити већ и сачувати намирнице за цело земаљско становништво које ће у 2000 години, како се предвиђа, бројати 5 милијарди. У Америци изгледа дошли су до одгонетке проблема: претвориће се одмах Антарктик у „светски фрижидер" да би се склонио вишак хране из целог света. Испитивања названа „План дубоког смрзавања" вршена на Мак Мурдо Саунду у Антарктику показала су се успешна. Вишак хране биће чуван на једном месту поред приступачне морске обале, али, доста далеко на континенту да ови магацини не би отклизили у океан. Рок одржавања „конзерви" је бесконачан.

ВЕШТИНА

На турниру у бацању копља, где је хавајски краљ Камехамеха био циљ, приказао је он своју изванредну вештину: „шест копаља је истовремено бачено... и од њих је он успео да ухвати три, одбио два, а погодак једног избегао хитрим покретом тела". Камехамеха је умро 1819 године.

КУГЛА У ЛАКОЈ АТЛЕТИЦИ

Прва оруђа човекова била су: штап и камен Ко даље и тачније баци камен пре ће доћи до плена. Бацити што даље и што већи камен био је знак снаге и вештине. И тако је од првог неопходног човековог оруђа кроз надметање и мењање облика стигао на олимписке игре као гвоздена кугла од 7,250 гр. у лакоатлетској дисциплини. Њој се посвећује сразмерно мали број такмичара, јер изискује врло много напора и вежбе а пожртвовање лакоатлетичара није увек награђено пажњом публике. Можда је и то један од разлога релативно слабог интересовања за ову дисциплину.

На модерним олимписким играма најчешће су побеђивали амерички бацачи. Жене се у овој дисциплини такмиче тек од 1948 године када је одржана олимпијада у Лондону. На првим олимписким играма 1896 године у Атини најбољи резултат био је 11,22 м. На следећих осам олимпијада он је варирао од 14 до 16 м да би на олимпијади у Берлину први пут било пребачено 16 метара. На последњој олимпијади у Мелбурну амерички бацач О Брајен који је такође победио и на претходној олимпијади у Хелсинкију постигао је резултат од 18,57 м. Истовремено, поред Американца Роса, он је двоструки олимписки победник.

Једно време постојало је убеђење да човек, по својој конституцији, није у стању да баци куглу преко 18 метара. Данас, пак, постоји више људи, међу њима и О Брајен, који су је бацили преко 19 м, а лакоатлетски стручњаци сматрају да је „звучна" граница за бацање кугле — 20 м.

Међу такмичаркама у бацању кугле готово сигурним победницама сматрају се Рускиње — Зудинова и Тешкевич које су на олимпијади у Берлину бациле преко 16,5 м. што је готово 3 метра више од резултата прве победнице у бацању кугле за жене Францускиње Остермајерове.

ОПАСНОСТ ОД ЕПИДЕМИЈЕ С МЕСЕЦА

Носилац Нобелове награде доктор Ледерберг упозорио је недавно астронауте и научнике који се баве проучавањем Месеца на могућност да неки њихови опити могу да буду веома опасни по човечанство. Он тврди да ће апарати који се буду спустили на Месец и одатле се опет вратили на Земљу пренети бациле који би могли да проузрокују велике епидемије. Професор Ледерберг је уверен да на Месецу има микроба који по човечанство могу бити опасни, тим пре што човек против њих нема ни природног ни стеченог имунитета.

Пре 50 година

У француском парламенту народни посланик Лемер да би приказао тешко стање француске пољопривреде, рекао је:

— Пре 50 година шишање је стајало колико и литар млека. Данас, шишање стаје шест пута више него литар млека.

Мада је тема била озбиљна, слушаоци нису могли да се уздрже од гласног смеха. Лемер је заборавио да је потпуно ћелав.

ПЕЧЕНИ КЊИЖЕВНИК

Тринаестогодишња Гудрун Јакобсон, ученица основне школе, недавно је примљена у чланство удружења књижевника Шведске. Прву збирку песама објавила је у својих девет година, док је другу штампала недавно.

У Шведској је услов да се објаве најмање две књиге да би се стекло право редовног члана удружења књижевника. Гудрун Јакобсон је испунила услов и тако постала најмлађи члан овог удружења.

ДА БИ ДОЗВАО ЖЕНУ

На овогодишњем ловачком балу у Лондону прву награду у дувању у рог добио је неки Данкан Биркет. После победе он је објаснио на који је начин научио да свира: „Приликом лова био сам повређен због чега сам морао дуже времена да проведем у кревету. Да бих дозвао жену служио сам се рогом. Захваљујући дугом позивању постао сам прави мајстор на овом „инструменту".

УНИВЕРЗАЛНО ОДЕЛО

Нова врста одела — са уграђеним клима-уређајима израђена је у Америци. Људи се у њима осећају заиста заштићени — на поларној хладноћи утопљени, а на екваторској жези расхрађени.

ЗБОГ ТОГА ПАТЕ

Лекари кажу да прекомерно сало „своме власнику" не помаже нимало на ниским температурама. Чак напротив, оно обично има за последицу ослабљен крвоток и зато дебели људи уствари много више пате на веома хладном времену од оних који су скромније „обложени" салом.

ДА СЕ РАСХЛАДЕ

У италијански градић Луино дошао је циркус. Несносна врућина била је нарочито неподношљива слоновима. Једне вечери, кад је већ била превалила поноћ, сва три слона су покидала ланце и кроз уснулу варош отшетала до речице Трезе. Загњурили су се у хладну воду, запљускивали се и од задовољства стали да ричу. Њихова ларма пробудила је све становнике, а ови су алармирали полицију. Она је наравно позвала управу циркуса. На наговарање циркуског особља слонови се нису обазирали и тек после два сата изишли су сами из воде и мирно се вратили у кавезе.

„ЖЕТВА" НА ВОДИ

Људи из обалских насеља на острву Фиџи прикупљају се читава два дана око једног малог језера које се налази високо у шумовитим планинама на средини самог острва. Трећег дана племенски врач окупљеним домороцима каже да је дошло време свечаности лова на рибе, а то значи да свак треба да уђе у језеро у традиционалном „костиму" од лишћа. Али, тело се претходно мора премазати дебелим слојем ко-

косовог уља, које ће га штитити од уједа демона настањених у језеру. Рибе ће оставити своја скривена склоништа и саме изићи на површину језера да се предаду у руке пливача.

У току дана, ноћи и следећег јутра, мушкарци, жене и деца газе и пливају по води. А онда, у једном тренутку, на површину воде испливају велике сребрне рибе.

У подне врач даје ново наређење. Људи и жене наоружани танким, као стрела оштрим харпунима, направљеним од бамбусове трске, почињу лов на рибе које, као омамљене, плове цик-цак по површини језера. Понеке толико постају питоме да их је лако и рукама уловити. Добра „жетва" обезбеђује доста хране и наставља се свечаностима. Зато за време лова влада ведро расположење.

Уствари, „пророчанство" великог врача је врло једноставно. Језеро је плитко и тихо, а његово дно прекривено дебелим слојем врежа неке језерске travуљине. При труљењу она ствара отрован гас који се задржава у муљу. Када стотине људи загази у језеро по муљевитом дну, овај гас се подиже у воду и трује рибе, које ошамућене излазе на површину. Овај отров, уствари нека блага форма ацида надражује кожу оних пливача који своје тело нису премазали кокосовим уљем и изазива болне пликове.

Али једна загонетка ипак остаје. Како су слатководне рибе доспеле у ово језеро на усамљеном коралном острву?

Добоши кроз векове

Добоши, најстарији музички инструменти, служе данас антрополозима и социолозима за проучавање културе појединих народа, а физиолозима за испитивање људског нервног система. Принцип добоша је вероватно стар колико и први корак који је човековом бићу открио да трупкање по сувој земљи производи одјек. Следећа етапа је било откриће да се хармонични звуци могу произвести пљескањем руке о руку.

Први добош је највероватније настао после случајног сазнања да се трептави звуци могу произвести лупањем у издубљено дрво. Такве их Полинежани и афричка примитивна племена и сада производе. Најчувенији су новохебридски дрвени добоши, уствари издубљена стабла која се налазе у групама званим „шумарак добоша“. Разлика у висини и дебљини појединих стабала омогућује многе интересантне звуке али изискује праву виртуозност у руковању.

Прави добош био је направљен од животињске коже разапете преко отвореног краја издубљеног дрвета. Њега су највероватније изумели номадски ловци који су штавили коже. Прављење оваквих добоша настало је свакако у северној Азији пошто су тамо нађени усавршенији примитивни добоши и то међу племенима са шаманима, свештеницима и призиваоцима духова.

Од старих монголских народа у Сибиру шаманизам се проширио на исток преко Беринговог копненог моста, а онда низ америчко тле до најјужнијих делова Јужне Америке. Култура добоша достигла је врхунац међу америчким Индијанцима.

Веома различити како по величини тако и по облику добоши америчких Индијанаца личе на корпе, грнчарију, кокосове љуске или чамце. Разапињали су кожу јелена, лоса, карибуа, бизона, коња, јагуара, па чак и људску кожу. Осим тога, они су први употребили палице од дрвета, дугачких животињских зуба, камена или животињских дугих костију. Најчувенији су „водени добоши“ које су правила поједина племена у источном делу Сједињених Америчких Држава. У издубљено дрво или комаде грнчарије сипали су воду до пола и затварали их кожом животиња. У рукама добрих мајстора овакви добоши су давали дубоке резонантне звуке који су се могли чути чак и на десет до 15 километара далеко.

Шаманска племена су такође прва користила добоше при својим религиозним ритуалима. Пошто је шаман био истовремено свештеник и врач, он је помоћу добоша успевао да изазове код људи хипнотичан транс и да у таквом стању из њих изгони патолошке „духове“ помоћу сугестије. Најпримитивнија племена Јужне Америке још обожавају добоше као пребивалиште духова.

РАТНИ ДОБОШ

Модерни добош води своје историско порекло са древног Средњег Истока. Из Египта је пренет у Хомерову Грчку преко Асира, Вавилона и Крита, а патом у Рим и модерну Европу. Различити добоши су се у Европи појављивали у разна времена. Таламбаси су први пут запажени код Римљана за време Парћанских ратова. Крсташи су на повратку донели неку врсту сараценских месинганих добоша, али се они нису употребљавали све до 17 века, када су их преузели турски јаничари.

РИМСКА ИГРАЧИЦА

У оркестар је добош увео француски композитор Маре, који је у 17 веку написао за месингани добош једну композицију. Када је откривена музичка могућност таламбаса, он је убрзо постао саставни део готово сваког оркестра. Појавио се у композицијама Хајдна и Моцарта, а Бетовен га је искористио у својој величанственој Деветој симфонији.

Ублажава замор...

Француски дворанин Тамот Арбо запазио је пре готово четири века да ритам добоша ублажава замор. У књизи коју је издао 1588 године описао је како су француској војсци добоши послужили као потстицајно средство за веома дуге маршеве пешадије. Чувени хирург и пијаниста 19 века Теодор Билрот изнео је своја запажања о његовом утицају на регруте, који су почетне војне вежбе, окрете на лево и десно, најлакше учили уз ритмичке звуке добоша.

Италијански физиолог М. Л. Патричи међу првима је приказао да ритам независно од воље човека производи ефекте, а др Ира Алтшулер, психијатар из Детроита, верује да ритам има утицаја на метаболизам преко система таламус-хипоталамус и на симпатични нервни систем који функционише самостално. Она је ове принципе успешно користила у психотерапији.

Модерни добоши

Модерни добоши су потомци њихових примитивних предака. За разлику од садашњих раније су коришћени само за ритам и нису имали готово никаквих музичких квалитета, сем таламбаса који је једини био „музикалан“.

Многи композитори написали су за њих соло партије, као например, Сен-Санс у својој опери „Самсон и Далила“ или Бородин у „Половецким играма“ своје опере „Кнез Игор“, или Берлиоз у свом „Реквијему“.

Модерна оркестарска музика не може се замислити без неке врсте добоша, биле то даире, таламбаси или тимпани. Од примитивних шамана до модерног композитора Шостаковича и других, добош је еволуирао кроз векове као и човек.

Петогодишњи спасилац

Цело село и општина Лимоа у југозападној Француској добро познају малог Жан Пјера, петогодишњег несташка и враголана. Са оцем земљорадником Жан је често одлазио на њиву и са живим интересовањем присуствовао орању трактором и другим пољским радовима. Увек гласан и претерано љубопитљив он је понекад старијима и досађивао. Али отац га је бранио:

— Можда је он мали угурсуз али је бистар и има отворен, срдачан поглед. Биће честит момак!

Желео је да и он као и његов отац постане земљорадник. Једног дана кренули су трактором на њиву. Уживајући у бректању снажне машине дечак се ћутке придржавао шаком о очеву леву бутину и посматрао како ножеви плуга дубоко засецају влажну црницу. Неочекивано је осетио снажан потрес и трактор је накривљен застао. То је било довољно да Жан Пјеров отац полети на десну страну, изгуби равнотежу и падне баш под точак тешке машине. У међувремену се плуг преврнуо а трактор је и без возача споро наставио пут. Точак је већ био згњечио ногу земљорадника и почео да захвата и његова леђа. Ужаснутом Жан Пјеру било је јасно да ће тело његовог оца бити здробљено.

Као муња скочио је за волан и својом малом ногом притиснуо свом снагом кочницу. Трактор је стао али је дечаков отац и даље стењао под притиском његове тежине.

Тада се догодило право чудо. Петогодишњи дечак је хладнокрвно купловао, пребацио брзину за кретање уназад и снажан мотор је повукао точкове трактора унатраг и ослободио очево тело.

Запрепашћени земљорадник чија је нога била згњечена с муком је устао и упркос боловима загрлио сина. Његове прве речи биле су:

— Реци, мангупе, када си научио да возиш трактор?

Дечак је рекао да га никад није возио али да је све научио и запамтио посматрајући њега.

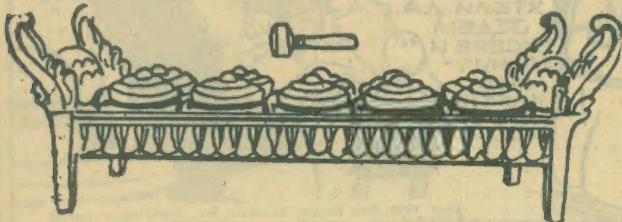
Жан Пјер је постао прави мали јунак општине Лимоа. Као награду отац му је дозволио да сваког дана у дворишту вози трактор.

БОНАНГ

По мелодијама песама и фином звуку својих оркестара музика на Јави је богатија од других у југоисточној Азији. Од првог века пре наше ере до 16 столећа она је претрпела разне утицаје — кинеске, индиске, арапске музике а доцније и западњачке, нарочито из Португалије која је имала развијен поморски живот и тако била у могућности да долази у додир са другим народима.

Јавански оркестар се зове гамелан и он прати, даје ритам игри или свира за време претставе у позоришту које се зове вајанг. Одређени инструменти свирају основну мелодију а пратњу чини ударање о мањи, већи или сасвим мали гонг. Специјално јавански инструмент зове се бонанг. Састављен је од 10 до 12 гонгова поређаних на нарочитом китњасто начињеном постољу. О избочено место на гонгу, пентју, удара се дрвеним чекићем, тобухом, обмотаним памуком због чега звук добија пуноћу и дубину. Бубњеви убрзавају или успоравају темпо игре којој дају претежно ритмичку отсечност. Иако Европљани сматрају да је кронтјонг права јаванска музика она је уствари настала под утицајем португалске јер међу инструментима који је изводе налазе се и они са жицама што указује на европско порекло. Понекад је ту и флаута и тамбурин, мали добош о који се удара дланом.

На острву Јави сваки рад а нарочито светковина праћени су музиком. Она је саставни део живота народа и она је општа, иста за све, нимало привилегија само једне класе.

Јавански инструмент бонанг

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

Острво корита

Највеће међу Филипинским Острвима зове се ЛУЗОН са површином од 150 хиљада км^2 и преко 9 милиона становника који се баве гајењем пиринча, кокосове палме, дувана, шећерне трске и другог. Назив острва очигледно потиче од речи lisong — дрвени суд у облику корита, у коме Филипинци чисте пиринач; дакле, Лузон — „Острво корита“.

Средина државе

Највећи град на каналима ископаним у Ломбардиској Низији јесте МИЛАНО. На северу Италије он је најважнији административни, финансиски, индустриски и трговачки центар. Има многе више школе, научне установе, академију наука и литературе, академију уметности, чувену оперу Ла Скала, уметничке галерије ,затим многе фабрике текстила, аутомобила, инструмената, електротехничких и хемиских производа и машиноградње. Италијански назив града потиче од латинског Mediolanum од medius што значи средњи, раван, односно у ширем смислу „Сердина државе“.

Лађа

Један од највећих пољских градова ЛОЂ има око 700 хиљада становника и претставља значајан центар текстилне индустрије и машиноградње. Има више школе, универзитет, позориште и друге културне установе. Помиње се први пут 1332 године. Назив града је пољски: Lodz — лађа, чамац.

ЂУРА ЈАКШИЋ:

Каменац, у Црној Реци

У Црној Реци подижу се горостасне планине које још нису људи премерили. Има у тим планинама борова, под којима се још није одмарао пастир, нити је икакав ловац наслонио дугу пушку да онде, у његовој тамној сенци, причека хитру срну или пажљиву дивокозу. Каткад само орао слети да овде своја широка крила одмори; да онде после гледа сиву маглу и мери путеве по којима ће га голема крила носити; под његовим ногама простире се суро стење, над њиме облаци; тек гдегод у долини виде се, као беле пегице, домови сиротих сељака.

Ту, на подножју тих планина, заузима врло мало простора село Каменац. Становници су му вредни ратари, добри људи, али шта је вајда кад им нема доста поља да га обрађују! С једне стране камен, с друге стране камен, голо све!

Страх те обузме кад у то суро стење коракнеш! Твоје те сопствено мицање плаши; уздахнеш ли, чини ти се да камен уздише; спотакнеш ли се, камен се одрони, а у понорима јечи и грми, рекао би планине се руше.

Кад дубље загазиш у ту пустошну самоћу, чујеш како човек јауче чини ти се да у помоћ призива. Ноћ је... Теби се коса диже на глави. Слушаш боље шта је, а то буљина вешто подражава човечји глас. После чујеш где кевће као ловачки пас, и теби се чини да већ гледаш издалека ватру око које су се ловци искупили, радујеш се доброј вечери и мирном почивању. Али је то све превара; видиш да си усред пустоши, а око тебе ноћ...

Сироти Каменичани имају само толико поља колико би један добар момак за сахат могао обиграти. Изгледа као неко шарено корито: онде мало засађена винограда, тамо је јечам и овас, па ту, са тога простора, сабира себи храну више од 2.000 душа.

Па и опет само да знате како је и код њих понекад весело, веселије него у ма којој вароши. Дође пролеће: и људи и воће, и луг и планина, све је добило веселији изглед, све лепшу и свечанију одећу. Онамо мирише планина од здравца, а долину опет липово цвеће својим дивним мирисом напаја. У планини пева пастир, а на његов мушки глас одјекује гора и лужина; у пољу весело се натпевају шева и девојка.

Зими је, опет, тужно; путеве завеје снег, планине се умотају у тамну маглу густих облака, нигде зелене травке, нигде весела лица. Дође дан. У селу чујеш лавеж паса, у планини вију курјаци. Напољу мраз, у колибици дим. У томе диму нај руменије лице побледи, а нај беље сукно потамни.

КОЊИ - ФИЛМСКЕ ЗВЕЗДЕ

Коњи, који су одабрани за филм, морају исто као и други глумци да се школују за своје улоге. Најбољи од ових четвороножних глумаца уче у школи за коње „Кларенс Џонс Стејбл".

Изгледа можда чудно, али она има исти ранг као „Америчка академија драмске уметности" коју, наравно, похађају људи. Ова „коњска академија" дала је досад филмским атељеима многе „славне глумце".

Услови за пријем су врло тешки, јер се траже коњи са већ испитаном интелигенцијом, а поред тога морају водити порекло од добрих раса. Нарочито добри „ђаци" су арапски коњи. Штала има осим ових интелигентних глумаца још и снажних примерака који у неким филмовима служе као статисти, и 150 полициских коња нарочито увежбаних за овај посао.

План школовања је доста једноставан и нема много варијаната. Коњи уче да показују: изненађење, радозналост, страх, љутину и привржeност, на заповест да пођу напред, натраг, да трче и стоје на задњим ногама. Све се то постиже давањем знака руком или покретом тела тренера. На нагли пуцањ бичем коњ глуми страх и ужас, а на знак руком он глуми изненађење.

За време снимања тренинг не траје дуже од 20 минута. Награда за добро изведену тачку је неколико коцки шећера. У слободном времену коњи се крећу и јуре около штала. Храна од зоби, сена или кукуруза стиже у седам сати изјутра, а тако исто и увече. Здрављу коња-глумаца поклања се велика пажња. На прво сумњиво рзање или кијање, коњ се уводи у шталу где је под надзором ветеринара.

У време када нема снимања коњи се дневно тренирају по један сат у јахању. За специјално тешке улоге неки коњи се припремају дуже времена. Тако су кобила „Краун Џевел" и коњ „Сандерхед" месецима увежбавани да прескачу препоне без јахача на леђима, да би у филму „Зелена трава Вајоминга", претстављали два коња која беже из забрана у планине. Ова два глумца почела су да прескачу прво ниске препреке, које су постепено расле све до висине 180 сантиметара.

И код коња-глумаца важи холивудски систем дублера. Понека коњска „звезда" има и по четири заменика. Једног који каса, другог који скаче, једног који стоји за параду и једног који рије земљу губицом.

Корист од ових талентованих коња имају само њихови господари и филмске компаније.

ОБИЧАЈ

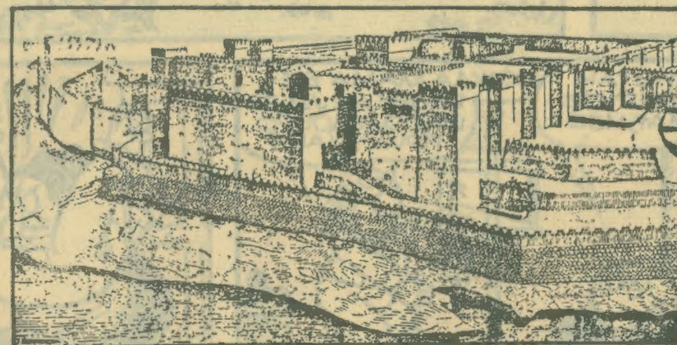
Приликом венчања са сином поглавице племена Мундас у Јужној Африци, ћерка краља земље Пондос имала је на себи хаљину од чипака са шлепом дугим шест метара. Целокупна одећа младожење састојала се од крзна леопарда обавијеног око бедара и — цилиндра на глави.

АПАРАТ ЗА МАСАЖУ СРЦА

Према једној вести московског радија, литвански научници конструисали су апарат за масажу срца велик као кутија од шибица који ради помоћу сићушних батерија. Апарат производи електричне импулсе који покрећу срце чак иако је престало да куца.

БОГАЦКОЈ

ГЛАВНИ ГРАД ХЕТИТА

Археолог Ото Пухштајн и асириолог Хуге Винклер су у зиму 1906/7 године код турског села Богацкој, 150 км источно од Анкаре открили рушевине некадашњег главног града Хетита а чешки научник Фридрих Хрозни одгонетнуо је хетитски језик и доказао његов индогермански карактер. Наравно да је за културу Хетита, чија велика епоха пада у време 1700 до 1200 пре наше ере, од највећег значаја био утицај надмоћних цивилизацијa Египта и Месопотамије, али има доказа и о извесној самосталности на подручју писања историје, права, сликарства и архитектуре.

Две ствари пре свега падају у очи при разгледању ископина код Богацкоја: прво, огромно пространство на коме је стари град био подигнут, тако да некадашња Хатуза — како се звао град Хетита — може да се стави у исти ред са чувеним градовима антике Асиром и Атином за време Перикла; друго, стеновит састав земљишта што је у старо доба давало граду дивљи и горд изглед. По томе се Хатуза битно разликује од других градова подигнутих у равници.

Развалине Богацкоја су не само типичне за један староисточњачки град, него и јединствене. Утврђења, храмови и станбене зграде били су опасани чврстим зидинама. Ретко где се у ископинама из овако старог времена могу наћи уметност и природа уједињени као овде. Зидине се пружају по ивицама стрмих стена, а с једне стране где нема стена направљен је вештачки и поплочан веома висок насип да би нападачу отежао пењање. У град се улазило кроз огромне капије: краљевску и лављу, на којој се види и сада пластичан украс — лавови са разјапљеним чељустима као да бране улаз у град. Рељеф са краљевске капије је пре 25 година однет у Анкару. До данас су ту откопани темељи пет храмова. Најзнаменитије светилиште налази се на једној тераси на северозападном, утврђеном брегу „Биккале". По ископинама ових храмова се може закључити да су они другачије грађени него што је тада било уобичајено на Оријенту.

Тек последњих година, захваљујући истраживањима Курта Битла и Рудолфа Наумана, сазнало се нешто и о изгледу зграда у којима су становали стари Хетити. Саграђене од иловаче оне су имале подове од набоја, зидове дебело премазане иловачом, кровове равне, рагастове и прагове од дрвета. Огњишта су се налазила у собама где се проводио дан, а остале просторије служиле су као спаваће собе и оставе. Грађевине из времена „новог царства" (13 и 14 век) изгледа чак да су имале и по два спрата, и углавном су сличне данашњим сељачким кућама у Анадолији, које су под истим условима и истим материјалом грађене. Зато се станбена четврт на једном од обронака Хатузе с правом може упоредити са старим делом Анкаре.

- ЗЕМЉА
- ПОДИЋИ
- ДОБРО ЗДРАВЉЕ
- ЧОВЕК
- ЖЕНА
- МАТИ
- ИМЕ
- НОГА
- ДАН
- ОДМОРИШТЕ
- ВОЈСКА
- ШТИТ
- ЗАПАД
- ИСТОК,

Осветлао образ

У породици где је позив граничарских подофицира био наследан Лаза Костић је још као дете у свом родном Ковиљу, научио немачки језик. Доцније га је на школовању усавршио тако да је могао одлично њиме да се служи. Прво своје званично и јавно предавање на том језику „О женским карактерима у српској народној поезији" — одржао је у Бечу 17 марта 1877 године, када је имао 36 година.

Била је то велика смелост за младог Србина да се појави као предавач у бечком „Ученом друштву" чији су чланови биле врло угледне личности. Говорити о таквој теми, ту, у време када се све што је српско па и словенско уопште, није волело, значило је изложити се заиста ризику.

Али, смео и одважан а веома културан Лаза Костић није презао од таквог опита. Познат већ као речит и врло духовит човек он је и на немачком умео да изрази своју оштроумност, досетљивост и фини хумор. Добро је проучио предмет о коме је говорио, изабрао одличне примере, о свакој ствари добро промислио и сваку реч измерио само да ни најстрожим естетама не би дао повода да му ма шта замере.

Сала „Ученог друштва" на предавању није била препуна. Само чланови и њихови гости имали су приступ, али они нису испунили сва седишта, јер им тема није изгледала довољно интересантна. Многи су били дошли само из радозналости да би присуствовали бламажи тог „дрзновеног" Србина који се усудио да у Бечу и то у „Ученом друштву" говори о српској народној поезији.

Хтело се чак да то буде опомена и другима којима би пало на памет да се усуде на сличан корак.

Међутим Костић је и на том „подривеном земљишту" „поделио мегдан" и „осветлао образ" и то не само себи него и целом српском роду.

Странцима је, поред осталих женских ликова из наше народне поезије приказао племенитост, доброту и величину мајке Јевросиме из песме „Урош и Мрњавчевићи" и то тако упечатљиво да је помрачио нимбус створен око главе мајке римског јунака Кориолана, хладне, која је знала само за љубав према отаџбини. Идиличну љубав Ромеа и Јулије упоредио је са љубављу наших Омера и Мериме. Исто као што је добро познавао нашу народну поезију знао је и Шекспира кога је преводио, па је ликове из његових дела, тако добро познатих свету, упоредио са нашим и то у њихову корист.

Утисак је био неочекиван. И код слушалаца крајње нерасположених у почетку, резервисаност се губила тако да је већину чак придобио и то не само за сам предмет о коме је говорио него и за себе лично. Али оно што је нај важније он је овим предавањем открио, макар и малом броју људи, да је наша народна поезија значајно дело а народ који ју је створио већ зрео да уђе у такозвану европску културу.

РЕКОРДЕР У АКРОБАЦИЈИ

Недавно је Француз Леон Бјанкото поново следио крв у жилама многобројних гледалаца када је на аеромитингу у Клермон Ферану на свом апарату „Нор-3202" прелетео у обрнутом положају свега неколико метара изнад хангара и њихових глава. Оно што ниједном другом пилоту није дозвољено и што нико други не би имао смелости ни да покуша, Бјанкото изводи са невероватном вештином и хладнокрвношћу.

Бјанкото је најбољи француски пилот и био је три пута светски рекордер у акробацији. У току последњих пет година пет пута је узастопно освојио Куп нација у Ковентрију и победио на још пет међународних аеромитинга. Бјанкото је исто тако носилац светског рекорда у дужини лета у обрнутом положају авиона. У таквом положају он је пре две године летео један сат и 16 минута!

ЈУЛ БРИНЕР

Пресудан тренутак за Јул Бринера био је онај када је стојећи пред огледалом одлучио да обрије косу. И тако је он био полућелав — само му је ту и тамо из темена избијао по који тужни прамичак. Већина глумаца би се тада одлучила за перику, а Бринер је отишао у другу крајност — обријао је све.

Од тог тренутка овај глумац швајцарско-монголског порекла постао је познат на филму и позорници као ћелави лепотан.

Четири пуне године на Бродвеју и многобројним турнејама он се из вечери у вече појављивао у улози краља Монгката од Сијама у комаду „Краљ и ја“. И филм, снимљен са њим имаћемо прилике ускоро да видимо у Београду. А огроман успех тог филма донео је продуцентима и добру зараду — готово 10 милиона долара. Бринер је за ову улогу добио награду Академије филмских уметника.

За овим филмом ређали су се други: „Десет заповести“ у коме је играо фараона Рамзеса II, „Анастасија“ коју смо ми видели итд.

Да би био потпуно ћелав Бринер је морао годинама сваког дана да брије главу, понекад чак и двапут дневно. Обично би то чинио берберин, али понекипут и његова жена.

Бринер има оријенталске црте лица, дубоко усађене очи, око 90 килограма је тежак а висок 1,80 сантиметара. Неки кажу да његов израз лица потсећа на заробљену животињу.

Иако он и сам признаје да није велики глумац он је ипак врло добар глумац. Осим тога одличан је режисер комада за телевизију и то занимање чак више воли од глуме.

— Глумац може да игра само једну улогу у комаду док режисер игра све, — каже он.

Основа Бринерове уметности није у неком великом искуству нити нарочитом школском знању већ у чистој импровизацији.

Најбољи пример за ово је његова лична историја у којој је он толико ствари измислио да сада и сам не уме да одреди шта је истина а шта не.

Бринер је према званичном филмском алманаху рођен 1915 или 1920 како он каже, на Сахалину или у Владивостоку, или у Москви или у Берну — то нико живи не може да зна тачно пошто Бринер сваки пут тврди друго. По једној верзији он је син швајцарског трговца Бориса Бринера и једне румунске циганке, док је по другој син монголског војсковође Тац-кана и руско-монголску глумице Марије Благовидове.

По Бринеровим речима његов отац је 1925 године имао у Берну увозно-извозно предузеће које је трговало са Далеким Истоком. После очеве смрти мајка је са швајцарским пасошем дошла у Француску 1934, где је Јул провео пет и по година. Тада је посматрао глуму путујућих источњачких уметника, а једно време радио у циркусу као акробата на трапезу и кад је поломио кости приликом једног пада променио је професију — постао је спасилац дављеника на плажи у Бијарицу. Као врхунац успеха, или можда само своје маште, Бринер наводи да је 1939 дипломирао на Сорбони.

Поуздани извори кажу да је Бринер имао много мање узбудљиву младост него што је он претставља. По њима је он свршио универзитет у Лозани и Паризу што је његова мати плаћала од новца наслеђеног од мужа. Бринер заиста зна да пева циганске песме и да се прати на гитари, али то се не приписује циганском пореклу „ћелавог“ глумца нити његовој циркуској каријери већ његовој способности да имитира цигане-певаче које је често имао прилике да чује и види по париским ноћним локалима.

Тврди да је 1940 покушао да се јави у француску војску да би се борио против Немаца али је одбијен због повреда задобијених при паду са трапеза.

Од 1941 када се појављује у САД много је лакше да се прати његова каријера.

Прво се придружио глумачкој трупи Михајла Чехова у Ричфилду, у држави Конектикат и убрзо се показао као веома ексцентричан. Одмах је измислио причу о својој романтичној прошлости и одлично је поткрепљивао егзотичним, неразумљивим песмама које је певао пратећи се на гитари. Са друге стране убрзо се истакао као врло вредан глумац. Врло радо и брзо је учио. Тих првих година Бринер је играо у разним комадима мање улоге које му нису донеле велики успех.

Приликом једне турнеје 1943 године срео је младу холивудску глумицу Вирџинију Гилмор и заљубио се у њу. Отпевао јој је неколико циганских песама, испричао јој своју „историју“ и венчао се с њом.

У то доба његова жена добијала је више улога него он, али када је Бринер 1946 примио своју прву велику улогу она се дефинитивно повукла са позорнице и посветила породици, и у свом слободном времену, што нико не би веровао, науци где је постигла чак и завидне успехе.

После неколико значајниjих улога опет су дошли црни дани. Бринер је 1949 потпуно пропао на гостовању у Лондону. По повратку у Америку отишао је у телевизиски студио код једног свог пријатеља да затражи посао. Убрзо се показало да је као режисер одличан.

Кажу да је са њим тешко радити, јер стално нешто мрмља на неком неразумљивом језику. Он тврди да говори течно монголски, румунски, енглески, француски, јапански, кинески, руски, корејски и малајски.

Позоришни комад „Краљ и ја“ био је већ увелико припреман иако се није никако могло пронаћи лице које ће играти краља. Некоме је пао на памет Бринер. Позвали су га на аудицију. Није се ни потрудио да прочита улогу, већ је само сео скрштених ногу на под и отпевао неколико својих мистичних песама спретно се пратећи на гитари. Улога му је одмах поверена.

Интересантно је да он много више воли личности које игра на филму или позорници него своју сопствену. Тако је приликом снимања филма „Краљ и ја“ изгубио толико енергије да га је у гардероби чекала маска са кисеоником да би му се повратила утрошена снага.

И када не снима или припрема нову улогу он је стално у покрету. Одличан је спортиста, а од свих спортова највише воли скијање на води.

Без обзира на то шта се мисли о његовом таленту и пореклу, Јул Бринер претставља снажну и интересантну личност.

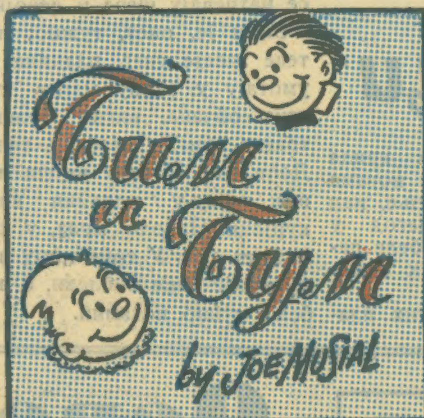
ЗА ЕКИПЕ НА ПОЛОВИМА

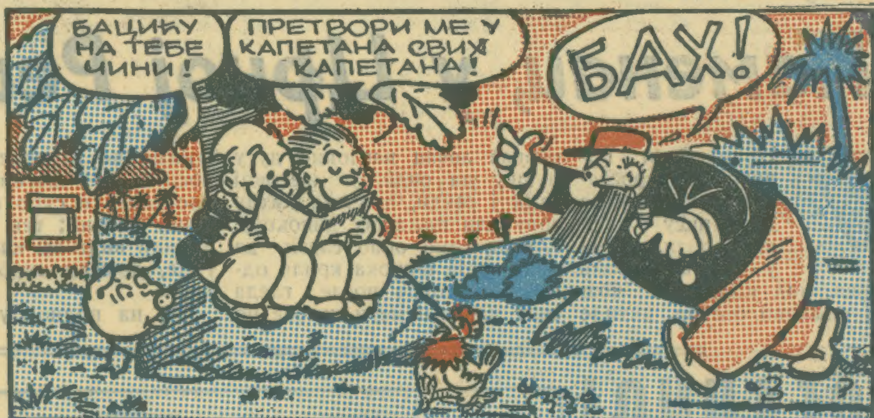
Арктик и Антарктик су само теоретски пусти. Међународна геофизичка година се продужила у бескрај и екипе научника из разних земаља непрекидно ће боравити на половима.

Због тога се конструишу зграде на најпрактичнији начин — помоћу монтажних делова. Употребљава се материјал кога тамо има у изобиљу: лед. Смрзнута вода на 0° Целзијусових је чврста, али техничари су је мешавином са влакнима стакла начинили десет пута отпорнијом од обичног леда. Засад још није јасно како ће се зидати и зграде на спратове, али ако то не успе простора за нискоградњу има довољно. Познато је већ одавна да и Ескими увелико примењују ову технику на свој примитиван начин.

Овенсов рекорд

Двадесет и петог маја ове године навршило се 25 година откако је црнац Џеси Овенс поставио светски рекорд у скоку — 8,13 м, који и данас још важи. Поводом овог јубилеја Овенс је основао фонд за помагање спортских инвалида. У њему већ има 100.000 долара, прикупљених нешто од Овенсових прихода за одржана предавања а нешто од прилога љубитеља спорта.

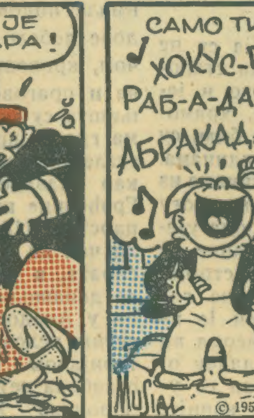

КАЛИПСО СЕВЕРНОГ ПОЛАРНОГ КРУГА

Ритмичка, узбудљива мелодија пацифичких острва — калипсо — коју је Црнац са „златним гласом“ Хари Белафонте учинио познатом читавом свету нема ничег заједничког са једноличним, уњкавим „ђојкањем“ Лапонаца које прати ударање у добоше од ирвасове коже.

Ипак то „ђојкање“, које као да сасвим пристаје равној и хладној северној тунлри, зову „калипсом севера“ јер су теме исте као и јужњачком калипсу понекад помамном и ватреном.

Лапонац пева о свему. Кажу да нема мотива из свакодневног живота који није опеван — од рађања малог Лапонца до његове смрти, од доброг стада ирваса до лоше године која није вратила топлоту земљи, тако жељену у овом крају где су ноћи понекад дуге читавих шест месеци.

Песме се чују највише на великом фестивалу који се одржава у Јукасјарви, малом лапонском селу у коме су само месни пастор и још неколико грађана Швеђани. Мали број Лапонаца ради у рудницима гвоздене руде у оближњем месту Кируни, а остали живе онако како су им и столећима раније живели преци чије стварно порекло научници нису још утврдили и поред многих проучавања.

Шаролики призор

Опустело село почне да се пуни својим становницима чим се јаве први наговештаји зиме. И стада ирваса се враћају преко језера и река. Најбоље ирвасе Лапонци ће тада одабрати из стада — за убијање, и почети припремање своје зимске исхране, а и меса за продају јер им оно доноси највеће приходе.

У то време одржава се фестивал на који дође и по десет хиљада људи из свих крајева Шведске да би посматрали шаролики призор. Уз све благодети цивилизације које су прихватили на свој начин, Лапонци су сачували и своје старе навике. Има Лапонаца који ће користити хеликоптер да би надгледали стада ирваса, држати у својој кући електрични штедњак и фрижидер, али ће и даље навлачити на ноге неку врсту опанака или чизама, испуњених сламом и опточених крзном.

Жустри људи

Боје њиховог одела су готово немогућно јаке, али складне, тако да се на неки начин ипак срећно уклапају у сива пространства уоколо. Допадљивост свог одела Лапонци су искористили да развију читаву малу индустрију рукотворина чиме повећавају своје приходе прикупљене углавном од стада ирваса.

Колико неки Лапонац има грла у свом стаду тешко се може дознати. Они који познају ове мале, жустре људе тврде да то они крију исто као када бисте од неког тврдице хтели да дознате колико има уштеђеног новца у банци.

Под утицајем своје цивилизоване околине Лапонци су прихватили и хришћанство као религију, али су у њиховим домовима остали још многи предмети који потсећају на времена када су били пагани. Њихово се веровање сводило на то да и умрли живе у истом свету као што је овоземаљски, али су с њима богови, често персонифицирани као природне силе, а њих треба умилостивити.

Једини начин да се то постигне јесте да племенски врач лупа у свој елипсасти добош на чијој су површини исцртани разни знаци, углавном слике предмета и призори из свакодневног живота. Ударајући у добош он пада у екстазу и „разговара“ са духовима док остали окупљени, у малом шатору или земуници, прате овај необични ритуал.

Богови су преко добоша могли да „одговарају“ врачу и његовим саплеменицима и да претсказују будућност или да испољавају своје жеље.

Уствари, ударајући по овом „там-таму“ чекићем од ирвасове кости врачи су покретали једну малу стреласту кост. Она се кретала под притиском од знака до знака али у погодном тренутку врач би је спретним ударцима остављао на оном знаку на коме је желео.

То ударање у добош пратила је и уњкава мелодија — „ђојкање“ — са речима из свакодневног живота, јер су на њему управо били и нацртани призори из лова, риболова, ирваси, колибе, шуме и језера.

У сталном покрету

Малом, тек рођеном Лапонцу врач би претсказивао будућност. Док су родитељи помно пратили ударање у добош и „ђојкање“ врача, ирвасова кост је отскакала по затегнутој кожи.

Ако би пала на цртеж поларног медведа, то би значило да ће малишан бити снажан као медведић. Слика вука прорицала је храброст, а змија је говорила о окретности коју ће поседовати нови члан племена.

Ударајући у свој добош лапонски врач је уствари и нехотице стварао народни мелос који се и данас одржао, иако далек и стран уху навиклом на друге звукове и мелодије.

И добош и сви други предмети из свакодневног живота припадају ипак прошлости и сачувани су само за музеје и фестивале овог необичног фолклора. Сви они на неки начин говоре о практичности коју због суровых услова живота у дивљини, поседују Лапонци.

У сталном покрету за бољим пашњацима, под најездом москита који нападају њихова стада, они су се трудили да ствари њиховог домаћинства натоваре на саонице зване „пулке“ или „акја“, уствари, чунове од коже. А за кафу коју врло радо пију, само необично — са сољу уместо шећером, имали су специјалне мешине.

Ови људи веома малог раста — високи највише који сантиметар преко метар и по, а жене још ниже, били су веома отпорни. Њихов број се не смањује, јер се одржавају и у новим условима живота које су прихватили.

Рачуна се да на крајњем северу Шведске данас има око 10.000 Лапонаца. Мали број њих, уствари свега једна трећина, воде још прави номадски живот какав су имали и њихови преци много векова раније. Они се углавном баве одгајивањем ирваса преваљујући за стадима велика пространства — чим окопне снегови — да би нашли боље пашњаке. Али многи од њих имају своје куће у малим насељима северног поларног круга.

Остали су прихватили сасвим, или делимично, савремени начин живота и производе модерне индустрије. Опрему за лов, риболов и друге своје потребе набављају у модерним трговинама у Кируни и другим селима. Врло често велики аутобуси трговачких предузећа, уствари праве мале робне куће на точковима долазе им на ноге.

Неће бити заборављен

Од рачунања помоћу ирваса, Лапонци су врло брзо прешли на новац. У музејима у Штокхолму и у Јукасјарви, налазе се праве мале нумизматичке колекције металног и папирног новца до кога су Лапонци дошли трговином, и то готово из свих крајева света — од северних европских земаља до турских и египатских дуката и лира.

Мали Лапонци похађају школу у својим селима. Уз граматику они уче да бацају ласо којим ће ухватити ирваса из великог стада. Школовање малишана чији су родитељи остали номади мало је необично, јер су настава и школски програм подешени тако да они могу са својим породицама да се отисну у пролеће у „топлу“ земљу, а учење наставе када све краћи дани наговесте долазак дуге и снеговите зиме.

Они који су видели Лапонце и бар делимично упознали њихов живот кажу да има нечег узбудљивог у овим танушним малим приликама које се готово нечујно и лако зими крећу на скијама, а лети преко маховином покривене земље.

Уколико су још обучени у своју старинску одећу, они претстављају једине светле тачке у понекад суморној и једноличној природи, и дају бесплодној дивљини и живот и лепоту.

А „ђојкање“ — калипсо северног поларног круга неће бити заборављен. Техника се и за то постарала. На грамофонске плоче и магнетофонске траке снимљена је једнолична песма врача коју понекад прати и хор присутних. Та механизована песма се често чује и из малих, али светлих домова Лапонаца у новим насеобинама.

Последице...

Статистички подаци које је недавно објавила ОУН показују да је у току последњег рата на бојним пољима погинуло 32 милиона људи. Близу 25 милиона мушкараца, жена и деце страдало је од бомбардовања или услед последица ратних операција у којима нису учествовали, док их је 25 милиона умрло у концентрационим логорима, затворима и на разним принудним радовима. Око 29 и по милиона људи било је рањено или осакаћено, а 21,245.000 њих су изгубили сва своја добра.

Медицина кроз векове

ОД КОЊУШАРА ДО ЛЕКАРА

У првом веку постојања и живота британских америчких колонија, допринос Америке медицинској науци могао би се изразити једном јединим речи: ништа.

Књиге су биле ретке. Колонијални лекари, који су на коњу проводили малтене и дан и ноћ, нису ни имали времена да уче. Европски медицински центри били су далеко и само синови богаташа — а ти су се могли избројати на прсте — имали су могућности да у Старом свету стекну медицинско образовање. Пошто није било медицинских школа, до звања лекара долазило се помоћу система шегртовања. Дечак који је желео да научи вештину лечења, ступао је у службу неког признатог лекара — практичара. У лекаревој кући он је уствари био „девојка за све“: лекарев коњушар и лични слуга, а усто је, посматрајући лекара на послу, стицао основна знања из вештине лечења. После оваквог шегртовања, дечак који је већ израстао у младића, добијао је уверење да је „са успехом служио свог господара и учитеља“. То му је уствари била нека врста дипломе која му је давала право на обављање праксе. Сматра се да је од 3.500 лекара који су обављали праксу уочи избијања Америчке револуције, њих мање од 400 имало факултетско образовање. Сви остали прошли су исти пут од коњушара до „дипломе“ лекара.

Лекарским шегртима било је дозвољено да се служе оскудним личним библиотекама својих учитеља. Неки од њих допуњавали су своје образовање приватним часовима из разних наука. Међутим, потреба за систематским образовањем будућих лекара постојала је све већа. Педесетих година 18 века три младића који су већ били завршили своје „шегртовање“, кренули су у Европу да у Единбургу добију дипломе правих лекара. То су били Вилијен Шипен и Џон Морган из Филаделфије и Семјуел Бард из Њујорка. Кућама су се вратили с плановима да у колонијама оснују медицинску школу која би одговарала таквим школама у Европи.

Кад се Вилијем Шипен 1762 године вратио у Филаделфију с докторском дипломом он је одмах почео са одржавањем курса из анатомије и породитељства. Његова једина учила били су анатомски цртежи у природној величини и гипсани модели појединих органа и делова тела.

У међувремену је Џон Морган, његов колега који је своје медицинско образовање такође стекао у Единбургу, ставио на папир своје идеје о оснивању Америчке медицинске школе. Тутори филаделфиског колеџа прихватили су његов план и маја 1765 поставили су га за „професора теориске и практичне медицине“. Његово приступно предавање „Расправа о оснивању медицинских школа у Америци“ трајало је два пуна дана.

Моргану се ускоро придружио и Шипен као професор анатомије. За време Америчке револуције, између два пријатеља и прва два професора филаделфиске школе дошло је до страховитог сукоба око тога чија је идеја била да се школа отвори и ко за то има веће заслуге. Шипену је, најзад, пошло за руком да Моргану одузме положај генералног директора болница и да сам преузме медицински одељак колеџа. Доктор Џон Морган, чија је каријера тако успешно почела, умро је 1789 године као потпуно сломљен човек.

„Желим свим својим срцем да помогнем оснивање првог медицинског колеџа у Америци“, — писао је Семјуел Бард своме оцу за време својих студија у Единбургу. Бард је често слушао како његови другови Шипен и Морган, расправљају о својим плановима за оснивање медицинске школе у Филаделфији. Кад се Бард вратио у Њујорк, ова школа је већ била основана. Захваљујући донекле и ривалству између америчких градова Бард је успео да своју замисао брзо оствари: 1768 медицинска школа у Њујорку била је званично отворена.

Први професор био је, разуме се, Семјуел Бард. Поред њега за наставнике су били постављени петорица најистакнутијих лекара практичара. Мада је школа имала мање студената од школе у Филаделфији имала је и обимнији и потпунији програм: на њој је предавана анатомија, физиологија, патологија, хирургија, хемија, материја медика и акушерство.

Године 1770, Њујорк је славио велико славље: студент Семјуел Касим завршио је студије и добио прву праву лекарску диплому у Америци.

Тигар у пећини

Тигар није само животиња џунгле, он живи и у већем делу Азије, све до Сибира, Манџурије и Кореје. Баш у тим крајевима има најлепших примерака, и одатле се извозе најлепша тигровска крзна. Она нису тако пругаста као крзно бенгалских тигрова, али имају дужу и гушћу длаку.

Право је чудо каквим примитивним оружјем тамошњи ловци хватају ову велику звер. Али, најнеобичнији је лов на тигрове у приморским крајевима Кине.

Американац Ј. Г. Грју, који је присуствовао једном таквом лову, прича о томе ово:

— Неколико недеља покушавао сам да примамим тигра помоћу козе привезане за један колац, али стално без резултата. Једне ноћи тигар је заклао много коза. Домороци одмах пођоше у потеру. Било је ванредно тешко проналазити његов траг по камењару, али трагачи су ипак тврдили да су дошли до пећине у коју се тигар склонио.

Вођ хајкача је тада поставио идола, кога је вероватно увек собом носио, на један камен, затим запалио неколико миришљавих свећица, и почео да се моли, клања и пљеска рукама. Три пута се дубоко поклонио и онда запитао идола да ли се тигар стварно налази у пећини, чији је улаз био на неких стотину корака даље. Затим је бацио увис два дрвцета од којих је свако имало једну глатку и једну храпаву страну. Према томе како дрвца падну видеће се божји одговор: ако две глатке стра не буду окренуте на горе — одговор је потврдан, у противном случају одречан. Сви трагови су водили овамо па је и одговор идола испао „да".

Гоничи са одушевљењем дохватише своја трозуба копља и потрчаше ка пећини, коју су затварале, као што је овде обично случај, громаде камења. Улаз је уствари био узана пукотина. Мене оставише пред улазом, а гоничи се, пошто су ми посаветовали да будем веома опрезан, изгубише у пећини. После неких пет минута појави се један од њих и рече нешто онима који су радознало чекали пред пећином због чега се сви журно повукоше неколико десетина корака назад. Мени пак рече ужагрених очију:

— Господине, буди спреман, тигар је унутра.

Ствар је, значи, постала озбиљна. Сваки час је понеки ловац излазио из пећине и доносио извештаје. Један рече да су видели тигрову шапу, а други да су га видели целог. Кажу: голема звер. Труде се да га истерају, али се плаше да им не умакне јер може да искористи три излаза. Зато сам морао да будем стално на опрези, спреман за пуцање. Прошло је пола часа. Онда донесоше вест да се тигар завукао у један узан ходник из кога се не да истерати. Хајкачи су хтели да га ту блокирају, а онда да уђем ја и да га убијем. Сељаци који су стајали напољу почеше одмах да скупљају грање, да га везују у снопове и додају ловцима у пећини. Све се то радило брзо и мирно, с пригушеним узбуђењем. Пуна четири часа сам стајао с прстом на обарачу пушке, и с погледом упртим на улаз у пећину, јер су ловци непрестано тврдили да тигар може сваког тренутка да искочи пре но што га потпуно сатерају у крај.

Поподне је већ било прошло кад ми они из пећине рекоше да уђем унутра. Нашао сам се у једној малој просторији, која је била делимично осветљења буктињама. Али моје очи навикнуте на дневну светлост у прво време нису могле ништа да разазнају. Показаше ми место где је била као нека врста степеништа од камена, а одатле пут је водио даље у пећину. Ловац који је ишао за мном рече ми да треба да пузим да бих дошао до тигра.

То ми баш није било много пријатно, али сам послушао јер сам веровао Лиму као човеку који ме не би увалио у сувише опасну пустоловину. За собом сам вукао брзометну пушку јер је ходник био толико узан да ми је она сметала. Један од пратилаца држао је изнад моје главе копље уперено напред. Тако сам полагано прошао неких двадесетак корака. Било је потпуно мрачно, те нисам могао да видим куда идем.

Тада наједном, свега неколико корака испред себе, зачух мукло, непријатељско и бесно режање. По томе закључих да се тигар налази на самом крају узаног ходника, у некој врсти ћорсокака. При светлости буктиње коју су ловци протурили напред могао сам најзад да видим тигра у свој његовој величини. Лежао је на једном испупчењу стене и бесно млатарао репом лево-десно. Његове зелене очи светлеле су у мраку. Жмиркао је, заслепљен јаком светлошћу буктиње. Велике, пругасте слабине дизале су се и спуштале, као да од узбуђења и страха тешко дише. Када сам дошао до краја ходника, глава звери је била једва на метар и по од мене, али ситуација ипак није била сувише опасна. Прво зато што је тигар био засенут светлошћу, а друго што је пролаз био сувише тесан да би могао да ме нападне. Да је то и покушао, морао би да размакне камење које ме је штитило, а за то време бих успео да испалим у њега неколико метака.

Пуних пет минута стајао сам тако и посматрао тигра. А онда сам полако извукао пушку. Тигар зафркта чим се помакох као да је осетио шта смерам. Режећи мукло хтео је да се повуче дубље у пећину. Не могу да кажем да је пријатно налазити се у близини тако велике, снажне и крвожедне животиње и слушати њено претеће режање, чак и онда кад је човек уверен да га не може напасти. Колико сам боље могао, нанишанио сам право у његово чело и опалио. У том тренутку, услед ваздушног притиска од пуцња се угаси буктиња. Нисам знао шта се десило. Чуо сам само како тигар бесно фркће и преврће се у свом удубљењу. Ловце иза мене обузе паника.

Довикивали су ми да изиђем што пре, али ја сам био тако укљештен у тесном пролазу да нисам могао и кад бих хтео. Опалих, насумце, још два пута. Неко време чуо сам још тигра како дахће, а онда настаде тишина. Полагано се извукох из пукотине. Тек када сам изишао на светлост, попусти ми нервна напетост. Један од Кинеза оде да извуче тигра из пећине. За то му је био потребан цео час.

Затим смо убијеног тигра везали за велику и јаку мотку и у тријумфу пронели га кроз село. Сви су били срећни што је најзад ухваћен тигар-козодер, како су га називали.

Кад смо тигру одрали кожу, на моју велику радост, утврђено је да она од врха њушке до краја репа има 3,10 метра. Зачас је месо тигра било распродато. Сваки становник села хтео је да окуси бар мало јер код Кинеза постоји веровање да ће од тога постати снажни и храбри. Те вечери сам приредио свечану вечеру на којој су сви учествовали.

ЧЕТИРИ АМЕРИКЕ У НЕМАЧКОЈ

Да бисмо стигли у Америку не морамо да путујемо преко Атлантика. Додуше, то неће бити она Америка коју је открио Колумбо и до чијих су обала, још давно пре њега, стизали Викинзи. Јер, поред те Америке има и других: у Немачкој постоје четири насеља која носе то име. Прво од њих налази се у Саксонији, на реци Мулди, а остала три су у околини Бремена. У Немачкој ћете наћи и једну Африку: насеље с тим именом налази се на реци Липе. Три градића у Немачкој носе име највећег острва на свету — Гренланда.

WALT DISNEY'S

ТОБИ ТАЈЛЕР

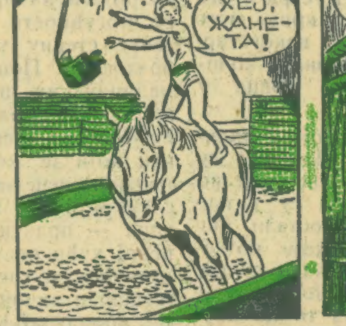

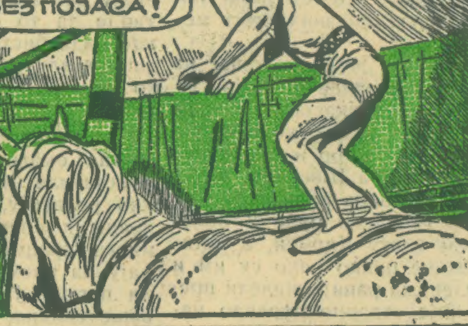

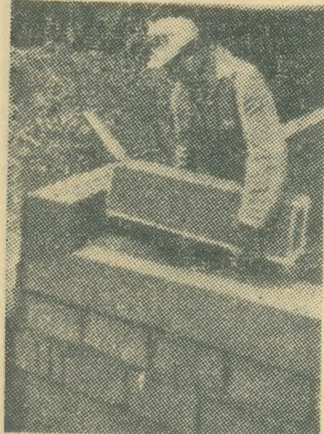

Да ли знате?

Није потребан МАЛТЕР

У Шведској танки дискови од најлона повезују приликом зидања блокове уместо малтера. За сваки спој су потребна само три. Блокови су дуги 90 см и имају жлеб у који се стављају дискови са пречником од четири сантиметра.

АЈНШТАЈНОВА ПИСМА

У Марбургу, у Западној Немачкој, одржана је аукција писама и аутограма познатих личности. Поред осталих продавана су и писма познатог научника Ајнштајна. Седам његових писама понуђено је по цени од 8.000 марака. Писма су била упућена математичару Минцу. Четири Гетеова писма продата су по цени од 1600 до 3600 марака.

Само студенти

Једна немачка компанија за минерална горива у граду Ерлангдену подиже велико складиште нафте. Читав персонал у станици чиниће искључиво студенти. Овакав експеримент је у Амстердаму дао одличне резултате. Студенти су се показали као добри чувари, а радно место искористили су за учење.

Хопи-Индијанци

Постоји много индијанских племена у САД и сва се разликују једна од других. Нарочито у својим обичајима. Међу осталим племенима налази се и племе Хопи-Индијанаца које живи у североисточним деловима државе Аризоне. Своја села они граде на каменим платоима који надвисују пустињу.

Као и други Индијанци који живе у селима, и ови су веома вредни и мирољубиви. Баве се земљорадњом — гаје жито, кукуруз, воће и поврће. Исто тако држе ситну и крупну стоку: коње, магарце, овце и козе. Веома много полажу на то да у породици живе срећно.

Имају много смисла за занатство и својим вештим прстима у стању су да направе заиста дивне ствари: жене праве корпе у боји и лепу грнчарију, а мушкарци су вешти ткачи и мајстори за прављење накита.

ВЕШТАЧКИ ДИЈАМАНТИ

Дијаманти се данас у приличној мери праве на вештачки начин. Претварање угљеника у дијамант данас се изводи у лабораторијама посредством истопљеног метала као катализатора који обавија дијамант док се зрно убрзано повећава При овоме одлучујућу улогу игра велики притисак од 2—5 милиона килограма на квадратни сантиметар и температура између 1.200 и 2.400 степени Целзијусових.

Најскупљи тркачки коњ

Приликом распродаје заостале имовине Вилијама Вудворда, продат је и трогодац Нашуа, победник на тркама, за суму од 1,251.200 долара.

Купио га је Лесли Комбс, власник једне фарме у Кентакију, где се сваке године одржава амерички дерби. Комбс је изјавио да ће Нашуа и даље трчати и свакако побеђивати да би му надокнадио огромну суму новца, највећу досад дату за једног коња.

ОПАСНОСТ У ВАСИОНИ

Са напретком аеронаутике и изградњом џиновских млазних авиона постижу се све виши летови. Да би се обезбедио сигуран лет кроз атмосферу, научници проучавају и васиону да би упознали опасности које у њој могу да задесе авионе. Последња испитивања неких научника показала су да се на око 20 километара висине налази дебео слој озона такве концентрације да претставља озбиљну опасност по људски живот.

После овог сазнања научници траже могућности да заштите будуће васионске путнике који ће зађи и хиљаде километара у васионски простор. Једно од ефикасних заштитних средстава биће апарати помоћу којих ће се растављати озон на кионик неопходан људима.

И поред ветра

Сви су изгледи да ће фудбалска игралишта у Енглеској ускоро бити заштићена од невремена, тог честог госта на британском острву. Први опити са заштитним покривачима извешће се на игралишту Тотенхем у Лондону. Један део терена са површином 36,5x68,5 м покриће се полиетиленским фолијама. Уколико ови експерименти успеју фудбалски клубови ће бити поштеђени губитака услед лошег времена у доба одржавања утакмица. За мање од једног сата фудбалски терен може да буде прекривен овим покривачем.

СВИ СУ ГЛАДНИ

Младунце остале без родитеља или луталице које се нађу у бруклинском прибежишту за животиње, хране вештачке „мајке". Мирно, једно поред другог, храни се младунче мачке, пса, ласице и других животиња. Преграда из које вире цуцле превучена је зечјим крзном.

НЕЧУЈНИ КЛИМАТСКИ УРЕЂАЈИ НА НУКЛЕАРНИМ ПОДМОРНИЦАМА

Нове нуклеарне подморнице ће бити снабдевене и новим бешумним климатским уређајима. Течни литијум бромид апсорбоваће топлоту и на тај начин хладити ваздух. Атомска подморница „Трашер" која се тек гради, прва ће имати такве климатске уређаје.

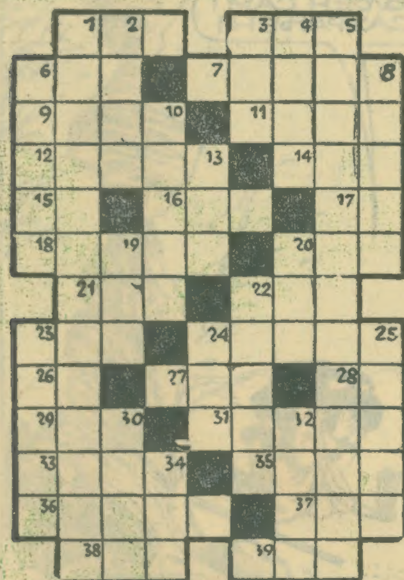
ЦВЕЋЕ У СЛИКАРСТВУ

У граду Ган у Белгији, отворена је међународна изложба под мотом „Цвеће и вртови у фламанском сликарству". Ова јединствена изложба окупила је 239 слика — мајстора чувене фламанске школе. Али да би она могла да се одржи, слике су позајмљене из 79 приватних галерија и 53 музеја из 13 земаља.

Водоравно: 1) град у Немачкој; 3) миран; 6) енглеска титула; 7) наше издавачко предузеће; 9) халогени хемиски елемент; 11) птица селица; 12) изгнанство, прогнанство; 14) острво на Јадрану; 15) лична заменица; 16) део ваге; 17) кост (анат.); 18) испосник; 20) мушко име; 21) дипломатско тело; 22) место у Шведској; 23) град у Србији; 24) врста птице; 26) врста першуна; 27) трошак; 28) иницијали савременог дечјег песника; 29) северни јелен; 31) уговорени знак; 33) далматинско мушко име; 35) део тела; 36) прилика; 37) неман; 38) лична заменица; 39) лука у Израелу.

Усправно: 1) белгиска колонија у Средњој Африци; 2) део пушке; 3) стаја за овце; 4) место у Срему; 5) врста електричне централе; 6) нацрт, скица; 8) тарифски порез; 10) средњовековни витез; 13) кретање кроз ваздух; 19) погодак у кошарци; 20) река у Швајцарској; 22) место где се чувају документи; 23) резултат испитивања; 24) рубље; 25) име енглеске књижевнице Кристи; 30) место на Пељешцу; 32) свечано мушко одело; 34) збирка старе скандинавске књижевности.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

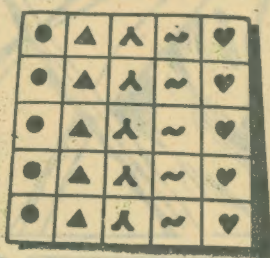
Водоравно: 1) редак; 6) Деметра; 8) ара; 9) алт; 11) балалајка; 14) аг; 15) „Зис"; 16) ак; 17) Илић; 19) ар; 20) ал; 21) Об; 22) сб; 23) ороз; 25) ав; 26) ода; 27) до; 29) Мајданпек; 32) ока; 33) ало; 34) Офелија; 37) арена.

Усправно: 1) реал; 2) ем; 3) детлић; 4) ат; 5) крај; 6) Драги; 7) алкар 8) аба; 10) так; 12) азил; 13) ас; 18) Лаб; 19) Або; 21) Оран; 22) свако; 23) одакле; 24) одела; 25) амо; 26) од; 28) око; 30) Јафа; 31) Паја; 35) ер; 36) Ин.

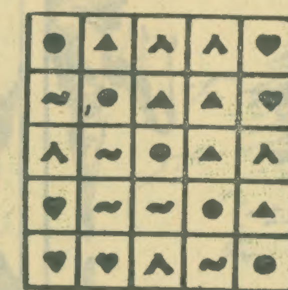
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Мали проблем

Душан се често занима решавањем малих проблема. Ево га где и нама поставља један задатак: имам квадрат

са 25 поља, сваки вертикални ред поља обележен је истим знацима. Ко може те знаке да поређа тако да у сваком хоризонталном и вертикалном реду дођу по два иста знака?

Квадрат са срцима

У једном квадрату се налазе, у неправилном положају, четири срца. Око квадрта су растурене фигуре. Потребно је да се квадрат раздвоји на два дела али тако да у сваком остану по два срца која линија дељења не сме да додирне. Фигуре изнад

квадрата су помоћ за решење овог задатка.

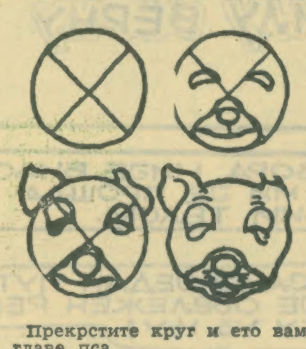
МАГИЧНИ КВАДРАТ

Да ли можете делове овог квадрата са 24 поља тако преуредити да се из њих образује шест троуглова, шест трапеза и један петоугаоник. Како ћете то извести?

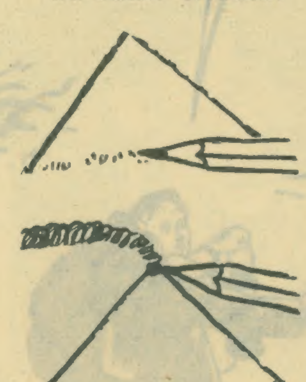

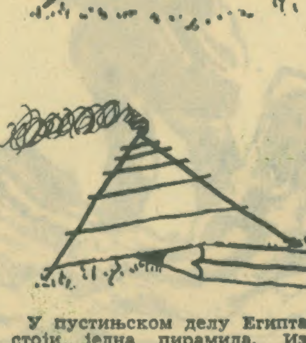
ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

Прекрстите круг и ето вам главе пса.

ЧАРОБНА ОЛОВКА

У пустињском делу Египта стоји једна пирамида. Из њеног врха почиње да се издиже дим као из вулкана, али када се упишу положене црте у троугао изгледа као да је на крају пруге воз.

... јаја џиновске аустралиске глисте дугачка су 7,5 сантиметара.

... свака влас на човековој глави „живи" две до три године.

... први радови из области граматике јављају се истовремено у старој Грчкој и Индији, негде између 4 и 3 века пре наше ере.

... у околини Зонхофена, у Баварској нађен је недавно трећи примерак скелета археоптерикса, једног од најстаријих претставника класе птица.

... дувачки инструмент фагот, који се прави од кленовог дрвета, пронађен је у 16 веку.

... два најстарија календара у нашој земљи су „Та словенски календар" Приможа Трубара (1582) и „Календариум или ти мисечник хорватски" Павла Ритера-Витезовића (1695).

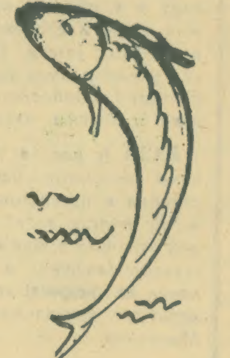
... од грипа, поред људи, може да оболи крупна рогата стока, коњи и свиње.

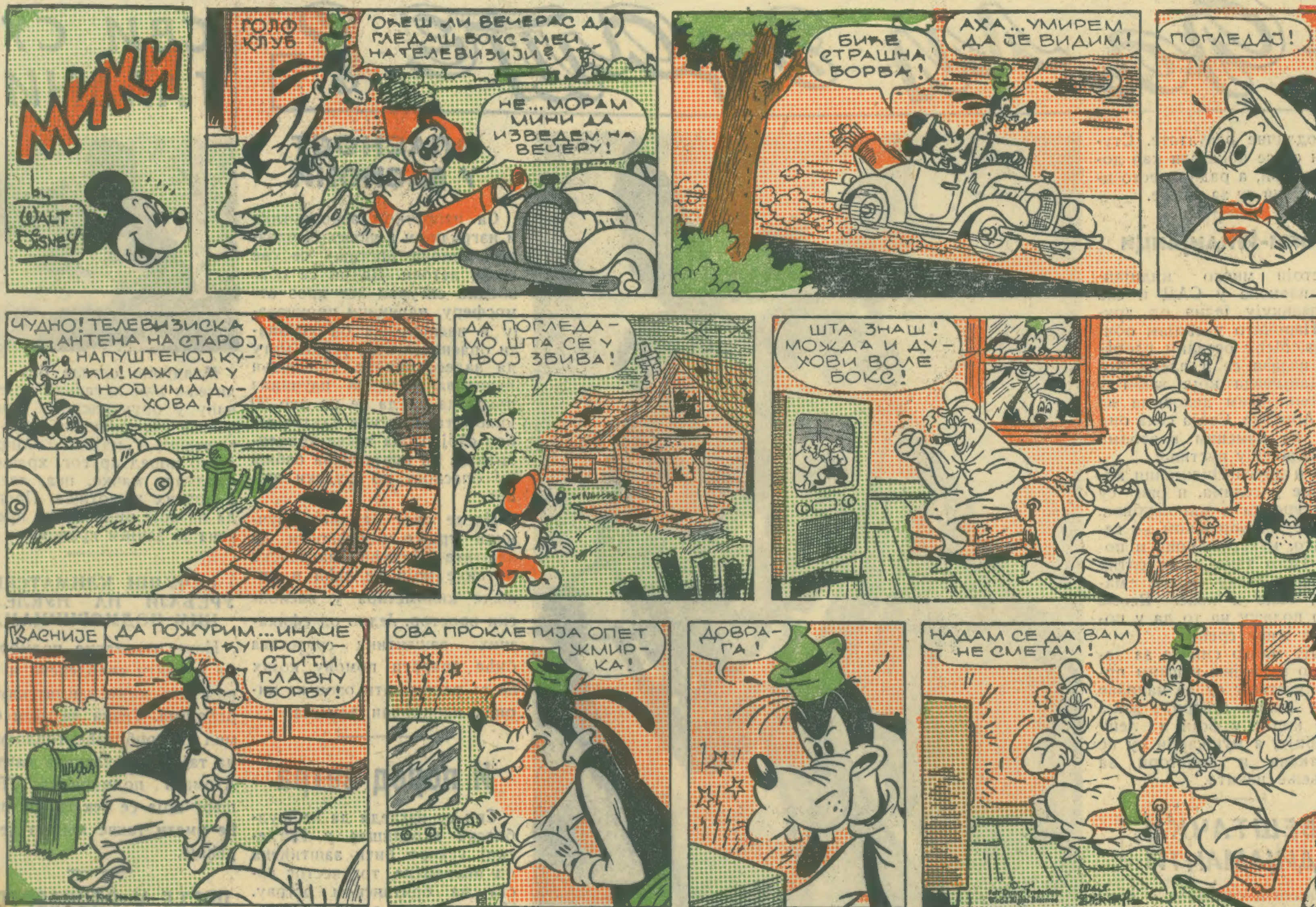
... све до 18 века концерти су одржавани за уски круг људи, на дворовима владара и племића. Први јавни концерти почели су да се одржавају у Лондону у последњој четвртини 17 века.

... Баб-ел-Мандеб име мореуза који спаја Црвено Море са Индиским Океаном значи на арапском „врата суза". Тиме су стари морепловци хтели да кажу да је пловидба овим мореузом веома опасна.

... реч „козметика" грчког је порекла и уствари значи „вештина украшавања".

... сваки килограм бакалара који рибари улове претставља 100.000 килограма биљака из океана.

ПОРОДИЧНИ НАКИТ

У купеу воза где је и Попај, један господин прича како је у њиховој породици камен у жучи наследан.

— Охо! — приметио је Попај. — Па то вам онда дође као неки наследни породични накит.

САМО СУ ЈОШ ОНИ ФАЛИЛИ

Влаја, Гаја и Раја отишли по подне да се играју код једног друга. Када су се вратили, ујка Паја их је упитао:

— Родитељи вашег друга се свакако нису баш много обрадовали кад су вас видели.

— Напротив, јако су се радовали, — одговорио је брзо Раја. — Када смо ушли, они су углас повикали: „Ех, само сте нам још ви фалили!"

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта су белензуке?

Шта је Калмарска унија?

Шта је виланела?

Ко су Алгонкини?

Шта је вада?

ОДГОВОР:

БЕЛЕНЗУКЕ *је турски назив за наруквице, део женског накита. Прављене су од*

масивног метала, а доцније, поред тога, и од других материја.

КАЛМАРСКА УНИЈА *је назив за споразум којим су се, у опасности од Немаца, ујединили Данска, Шведска и Норвешка. Назив је дошао по шведском граду Калмару. Унија је трајала од 1397 до 1523 године. Шведски краљ Густав Ваза раскинуо је унију одвојивши Шведску 1523 године.*

ВИЛАНЕЛА *је врста народних италијанских песама из XV—XVIII века, ведрих по карактеру и једноставних по композиционој структури.*

АЛГОНКИНИ *је назив за групу индијанских племена у Северној Америци на Лабрадору и у области између јужне обале Хадзоновог Залива и Великих Језера. Некада су ова племена била снажна, а доцније малобројна, док су нека и сасвим изумрла.*

ВАДА *је ров за наводњавање земљишта, снабдевен уставама и преливима за правилну поделу воде. Затим та реч означава и појам у наводњавању (вадању), а и строге казне за прекршај које се помињу и у хрисовуљама краља Милутина.*

ПУТОВАЊЕ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

ПО ЖИЛУ ВЕРНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.